

Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi (AKAR)

Journal of Abant Cultural Studies

2024, 9(18): 150 – 173

Animelerde Çay: Japon Kültürünü Anlatan Bir Sanat Formu

Tea in Anime: An Art Form That Expresses Japanese Culture

Elif DOKUR¹

Geliş Tarihi (Received): 31.07.2024

Kabul Tarihi (Accepted): 20.09.2024

Yayın Tarihi (Published): 31.10.2024

Öz: Bu makale, Japon animasyonunda çay temasının estetik ve kültürel rolünü incelemektedir. Çay, Japon kültüründe bir yaşam tarzı ve düşünce sisteminin bir sembolüdür. Çay seremonisi, Japon estetiğinin ve Zen Budizmi'nin izlerini yansıtarak, sakinlik ve derin düşüncenin bir ifadesi olarak kabul edilir. Bu bağlamda, animasyon yapımcıları, çayı karakterlerin içsel dünyalarını ve toplumsal ilişkilerini ifade etmek için kullanarak, bu geleneksel içeceğin estetik ve kültürel yönlerini izleyiciye aktarmada önemli bir rol oynar. Animelerde çay teması, karakterlerin duygusal durumlarını, sosyal ilişkilerini ve kültürel değerlerini vurgulamak amacıyla kullanılır. Çay içme ritüelleri ve sunumları, Japon kültürünün zarif ve detaylı estetik anlayışını gözler önüne sererken, animasyonun görsel diliyle bütünleşir. Studio Ghibli gibi ünlü yapımcılar, çayı animasyonlarda kullanarak, Japon kültürünün estetik ve ruhsal yönlerini uluslararası izleyicilere tanıtmıştır. Çay, animasyonun estetik dilinde önemli bir yer tutar ve Japon kültürünün çeşitli yönlerini etkili bir şekilde ifade eder. Bu çalışma, animasyonlardaki çay içme sahneleri üzerinden Japon kültürünün hangi yönlerinin okunabileceğini keşfetmeyi amaçlamaktadır. Çay teması, Japon animasyonunun kültürel anlatım gücünü ve estetik değerlerini anlamak için önemli bir kapı aralamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Japonya, Kültür, Çay, Anime.

&

Abstract: This article examines the aesthetic and cultural role of the tea theme in Japanese animation. Tea is a symbol of a lifestyle and thought system in Japanese culture. The tea ceremony is considered an expression of calmness and deep thought, reflecting traces of Japanese aesthetics and Zen Buddhism. In this context, animation producers play an important role in conveying the aesthetic and cultural aspects of this traditional beverage to the audience by using tea to express the inner worlds and social relations of the characters.

Tea is used in anime to emphasize the emotional states, social relations and cultural values of the characters. Tea drinking rituals and presentations reveal the elegant and detailed aesthetic understanding of Japanese culture, while integrating with the visual language of the animation. Famous producers such as Studio Ghibli have introduced the aesthetic and spiritual aspects of Japanese culture to international audiences by using tea in animations. Tea has an important place in the aesthetic language of animation and effectively expresses various aspects of Japanese culture. This study aims to discover which aspects of Japanese culture can be read through tea drinking scenes in animations. The theme of tea opens an important door to understanding the cultural expression power and aesthetic values of Japanese animation.

Keywords: Japan, Culture, Tea, Anime.

Atıf/Cite as: Dokur, E. (2024). Animelerde Çay: Japon Kültürünü Anlatan Bir Sanat Formu, Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi, 9(18): 150-173.

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akader>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University– Bolu

¹ Öğr. Gör., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Çizgi Film Animasyon Bölümü, elif.dokur@dpu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9961-6897

Giriş

Japon kültüründe çay sadece bir içecek değil, aynı zamanda bir yaşam tarzı ve düşünce sisteminin bütünüdür. Japon çay seremonisi, “chanoyu” olarak bilinir ve bu ritüel, sadelik, doğal güzellik ve ruhsal derinlik arayışını yansıtır. Çay seremonisi, Zen Budizmi’nin etkisi altında şekillenmiş ve Japon toplumunun estetik değerlerini, sosyal ilişkilerini ve ruhsal arayışını ortaya koymuştur.

Japon kültürü, tarih boyunca birçok sanatsal ve kültürel gelenekle şekillenmiş, zengin bir yapıya sahiptir. Birçok kültürel öge, sanatın farklı dallarında kendini göstermiştir. Bunların başında da gelenekten bir yaşam biçimi haline gelmiş ve sanatta kendine geniş bir yer bulmuş çay gelir. Çay, kültürel bir anlatım biçimidir. Animasyon yapımcıları, farklı anlatımlarla çayı kültürel bir köprü olarak kullanmış, Japon kültürünün farklı yönlerini izleyicilere tanıtmıştır. Animeler, Japon kültürünü görsel bir dil aracılığıyla ifade ederken, çay gibi sembolik unsurları da bu anlatımın ayrılmaz bir parçası olarak kullanır. Çay, Japon yaşamının ve kültürünün merkezinde yer alırken, animasyon dünyasında bu geleneksel içeceğin nasıl tasvir edildiği, Japon kültürünün ve estetik anlayışının izleyiciye nasıl aktarıldığını anlamak açısından önemli bir konudur. Çay, animasyonların mekân tasarımı, karakter tasarımı ve renk paletleri gibi görsel unsurlarıyla bütünleşir. Özellikle çayın hazırlık ve sunum aşamalarındaki detaylar, Japon kültürünün estetik yönlerini izleyicilere aktarır.

Japon animasyonunda çay, genellikle karakterlerin içsel dünyalarını, sosyal ilişkilerini ve kültürel değerlerini ifade etmek için kullanılır. Çay içme sahneleri, karakterlerin kişiliklerini, duygusal durumlarını ve toplumsal bağlarını ifade etmede önemli bir rol oynar. Bu temanın kullanımı, izleyiciye Japon kültürünün estetik anlayışını ve geleneksel değerlerini aktarırken, aynı zamanda animasyonun görsel ve duygusal dilini gösterir. Örneğin, Studio Ghibli’nin ünlü yapımlarında çay teması, bir içecek olmasının ötesinde bir bağ kurma, huzur bulma ve kültürel bir öge olarak betimlenir. “My Neighbor Totoro” ve “Spirited Away” gibi anime filmlerinde kullanılan çay, karakterlerin günlük yaşamlarındaki önemli bir unsurdur. Bu kullanımı, animasyonun estetik ve kültürel bağlamında önemli bir yer tutar. Animelerde çayın estetik kullanımı, Japon kültürünün görselliğe verdiği önemi de vurgular. Animasyon yapımcıları, çayın sunumundaki detayları ve ritüelleri hem görsel hem de duygusal düzeyde ele alır. Çay, renk paletleri, mekân tasarımları ve karakter ifadeleriyle bütünleşerek, animasyonun genel atmosferine katkıda bulunur.

Bu makale, konu ile ilgili literatür taraması doğrultusunda Japon kültürü içindeki çay geleneğinin animelere yansımaları araştırır. Çayın, hikâye anlatımı ve karakter gelişiminde oynadığı rolü incelerken, Japon kültüründeki estetik ve sembolik önemini vurgular. Çalışma, popüler animelerdeki çay sahneleri üzerinden bu kültürel değerlerin animasyonlarda nasıl yansıtıldığını ele alır.

Çayın Japon Kültüründeki Yeri ve Önemi

Çayın Japonya’ya Çinli Linji Ch’an Budist rahibi *Ingen* (隱元, 1592–1673) tarafından getirildiği sıklıkla belirtilir. *Ingen*, gençliğinde, Zhejiang Eyaletindeki Putuo Dağı’nda Buda’ya çay sunumları sunmak için baş çay sunucusu olarak görev yapmıştır. Bu göreviyle halka da çay servisi yapmış; ayrıca çay tadımı ve yeni toplanmış çay üzerine şiirler yazmıştır. *Ingen*’in Kyoto Uji’deki Manpuku Tapınağı’nda kullandığı söylenen Yixing fırın çay kutusu nesilden nesile aktarılmıştır. Yixing fırınlarında kırmızı kil çay aletlerinin üretimi (küçük çay kavanozları gibi) 1573 ve 1620 yılları arasında ilerleme kaydetmiştir (Nishimura ve diğerleri, 2010: 199). Japonya’da, sekizinci yüzyılın ikinci yarısından itibaren ortaya çıkan özel yeşil sırlı seramiklere ilişkin kayıtlardan, çay içmenin kabul edilmiş bir uygulama olduğu sonucuna varılabilir. Tarihi kayıtlar, çayın dokuzuncu yüzyılın başından itibaren yaygın olduğunu göstermektedir (Nishimura ve diğerleri, 2010: 212). Çay, sekizinci yüzyılın ortalarından itibaren Çin toplumunun büyük bölümünün yerleşik hale gelmesiyle, dokuzuncu yüzyılın başlarında Kore ve Japonya’ya yayılmıştır. Budist rahipler, çayın Kore ve Japonya’ya tanıtılmasında önemli bir rol oynamıştır. Çin’de, rahipler ve

çay arasındaki ilişki, sekizinci yüzyılın ilk yarısından itibaren fark edilebilir ve ardından günlük yaşamlarının bir parçası haline gelmiştir. Song hanedanlığında, sıcak suyla çay içmek rahipler ve laikler arasında yaygın bir uygulama haline gelmiş, çay seremonisi, Zen rahipleri için saflık kurallarına dahil edilirken, Zen'in etkisi çayın kabulünde büyük bir rol oynamıştır (Nishimura ve diğerleri, 2010: 217).

Çayın tarihine bakıldığında, başlangıçta tıbbi amaçlarla kullanıldığı da görülmektedir. Trevisanato ve Kim'e (2000) göre, çayın tıbbi özellikleri uzun süredir bilinmekte ve çay, grip gibi hastalıklara karşı tüketilmektedir. *Okakura Tenshin*'in Japon Çay Sanatını anlattığı "The Book of Tea" (1906) adlı eserini halkın ilgisini fazlasıyla çekmiştir. Kitabın yayınlandığı dönem itibarıyla *Okakura*'nın kitabının askerlikle ya da savaşıklıkla bir ilgisi olması beklenmiştir. Ancak eserin içeriğine bakıldığında beklentiyi karşılamadığı görülmüştür. *Okakura* eserine çayın ilk olarak ilaç olarak kullanıldığını anlatarak başlamış, devamında da Konfüçyanizm, Taoizm, çay odası, çiçekler vb. konulardan bahsetmiştir (Sicim Kaplan, 2023: 761). Günümüzde çayın sağlık yararları bilimsel olarak kanıtlanmıştır ve birçok kültürde önemli bir yer edinmiştir. Japon kültürü, tarih boyunca birçok gelenek ve ritüeliyle kendine özgü bir kimlik geliştirmiştir. Japonya'da çayın rolü, hem günlük yaşamda hem de özel ritüellerde son derece önemlidir. Çay, köklü geçmişiyile geleneksel Japon kültürünün ayrılmaz bir parçasıdır. Çay, Japon toplumunun sosyal, estetik ve ruhsal yönlerini yansıtan kültürel bir öğedir. Japonya'nın geleneksel kültüründe misafirlere yeşil çay ikram edilmesi onlara gösterilen saygının bir ifadesidir. Çayın Japon kültüründeki yeri, özellikle çay seremonisi ("chanoyu") ile kendini gösterir. Japonca'da, çay seremonisine "chanoyu" denir, 'çay için sıcak su' anlamına gelir veya 'chadō veya sadō, 'çayın yolu' anlamına gelir, *cha* Japonca'da çay anlamına gelir. (URL 1). "Chanoyu" uygulayıcıları, çay hazırlama eylemini, Japon kültüründeki sosyal ve felsefi kavramları günlük yaşamla bütünleştiren bir ritüel olarak uygular. Bu uygulama, çay seremonisi ile kültürel ve düşünsel bir bağ oluşturduğunu ortaya koyar. Çay seremonisi, sadeliği ve sessizliği vurgular; bu tarza da *wabi* denir. *Wabi* Japon estetik anlayışını tanımlamada kullanılan temel kavramlardan birisidir. *茶道* da bu kültürün bir parçası olduğu için doğal olarak *wabi sabi* yeşil çay seremonilerinde ortaya çıkar. Geleneksel çay seremonisinin temel anlayışında yer alan bu kavram, yeşil çay hazırlamanın belirli bir yöntemini ve çeşitli görgü kurallarını içerir. Bu görgü, çayın nasıl hazırlanacağını ve seremoninin alçakgönüllülük ile huzur içinde yapılmasını öngörür. *Chadō*, çay hazırlama ve servis etmenin ötesine geçerek, estetik ve kapsamlı bilgi gerektiren bir sanat olarak görülür. *Sadō*, aynı zamanda yaşamın amacını sorgulamayı ve doğaya değer vermeyi teşvik eden bir kavramdır. *Wabi sabi*, doğal, basit ve minimal şeylerin daha iyi olduğunu kabul eder ve bu değerleri çay seremonisinde de gösterir (Akdaş, 2023: 40).

Zen Budizmi bir Japon Budizm türüdür. Zen Budizmi, Japonya'ya Kamakura döneminde (Kamakura tokidai, 1185-1333) bağımsız bir Budizm biçimi olarak getirilmiştir. "Kültürel birikimlerle lekelenmemiş, yaşamın tam ve aracı deneyimi olarak Zen, hem Doğu hem de Batı'daki tüm otantik dini öğretilerin nihai kaynağıdır" (Sharf, 1993: 1). Zen'in anlamı Buda'dan gelir ve anlamı sessizliği öğretmek ve sezgisel bilgelik edinmektir. Günlük yaşamın yorumu ise içsel "gerçeklik vizyonundan" kaynaklanır. Zen, araçsallaştırılmış, genel olarak kabul görmüş ve öz-bilgiye götüren her şeyi yansıtır veya bir maneviyat biçimi olarak, insanı günahkârlıktan kurtarmayı amaçlar. Japon Zen'i yerleşik ve tekrarlayan cevaplar içermez (Kličković, 2014: 53,54). Dünya deneyimi kendi başına bir deneyimdir, kişiseldir, otantiktir ve benzersiz olmalıdır (Maksimovich, Blagoevich, 2024: 57). Zen adı, Sanskritçe "dhuana" kelimesinden gelir ve "meditasyon" anlamına gelir. Bir kadında sadelik ve sakinlik bulmak, çabalanan şeydir. Bu sebeplerden dolayı, tüm Japon ve Budist okulları arasında Zen'in Japonların yaşamlarında, kültürlerinde, sanatlarında, sporlarında ve genel olarak yaratıcılıklarında en çok temsil edilen olması şaşırtıcı değildir (Maksimovich, Blagoevich, 2024: 57).

Zen Japonya'ya erken Kamakura döneminden önce Eisai (Rinzai Zen) ve ardından Dogen (Soto Zen) tarafından tanıtılmıştır. Savaşçı klanlar arasında yayılmasının genel nedeni, aydınlanmanın zihinden akla doğrudan aktarımı ya da oturarak yapılan meditasyonla sağlanacağı konusunda ısrar eden Zen'in, ölümle karşı karşıya kalan savaşçılar olarak sürekli meditasyon yapmak zorunda olan samurayların duygularına hitap etmesidir. Diğer bir neden de, Zen tapınaklarındaki toplumlarda bulunan düzenli

grup yaşamının samuray sınıfının dikkatini çekmesi ve uygun bulunmasıdır. Bu tapınaklarda *shingi* (*shin: zihin*) olarak bilinen kurallar oluşturulmuş ve rahiplerin sabah kalktıkları andan geceye hatta emekli oldukları ana kadar gündelik günlerini yöneten bir toplumsal yaşam biçiminin temeli haline gelmiştir (Varley, Isao, 1989: 13). Shingiler 14. yy'ın ortalarında, yani Kamakura döneminden Kuzey ve Güney Sarayları ile Muromachi Bakufu'nun erken çağına geçiş döneminde Zen tapınaklarında benimsenmiştir. Shingilerin arasında çay (yani sarei) içilmesiyle ilgili kurallar vardır. Chanoyu, Zen mezhebinin Japonya'daki savaşı evleri ve diğerleri tarafından benimsenmesiyle; Zen tapınaklarının sareileri aracılığıyla çay prosedürlerin oluşturulması aynı zamanda yaratılmıştır. Bu anlamda Chanoyu, Zen'in sarei'sinden ortaya çıkmıştır (Varley, Isao, 1989: 14). Japonya'da Kamakura döneminin (1185-1333) başında Zenrin Tapınağı'ndaki manastır büyük ölçüde etkilenmiştir. Saflık kuralları Japonya'da kanunlaştırılmış, çayın sıcak suyla birlikte içilmesi revize edilen kurallara dahil edilmiştir. Böylece, sıcak suyla çay içme saflığı için Zen kuralının yalnızca Budist rahipler ve laikler arasında yaygın bir tür çay töreni olduğu, aynı zamanda Zen rahiplerinin yaşam normlarına dahil edildiği ve sonunda Japonya'nın Zenrin Tapınağı'nda bile kabul gören bir uygulama haline geldiği sonucuna varılabilmektedir. Çay sunmayı içeren Zen cenaze töreni de saflık kurallarından biri olarak kabul edilmiştir. Zen cenazelerindeki bu tür ciddiyetin sonraki nesillerde diğer mezhepler üzerinde büyük bir etkisi olduğu görülmüştür (Nishimura ve diğerleri, 2010: 214).

Tarihsel süreçte çay ritüeli, sosyal ve politik amaçlar için de kullanılmış; samurayların gücünü ve etkisini göstermek için bir platform olarak hizmet etmiştir. Samuraylar, çay ritüelini sadece kişisel bir eğlence olarak değil, aynı zamanda sosyal statülerini ve kültürel hâkimiyetlerini pekiştiren bir araç olarak değerlendirmiştir. Çay seremonileri, sosyal hiyerarşiyi ve elitizmi yansıtırken, aynı zamanda samurayların kültürel ve entelektüel yetkinliklerini sergileme fırsatı sağlamıştır. Japonya'da çay, Zen Budizmi'nin etkisiyle gelişen çay seremonileri sayesinde sınıfsal bir içecek haline gelmiştir. Bu seremoniler, dikkat ve disiplin gerektiren, estetik ve zarafetin ön planda olduğu ritüellerdir. Japon çayı, özellikle samuray sınıfı ve soylular tarafından tercih edilmiştir. Japonya'nın güçlü samuray (savaşı) liderleri çay ritüelinde hem bir tutku hem de yararlı bir araç olarak görmektedir. Bunu kendi statülerini artırmak ve takipçilerini kontrol etme yöntemi olarak kullanabileceklerini keşfederler (Anderson, 1987: 480). Çay seremonileri bir dönem, liderlerin statülerini vurgulamak ve sosyal hiyerarşideki yerlerini güçlendirmek için düzenledikleri etkinlikler haline gelmiştir. Buda'nın öğretileri, Japonya'da "idari-bürokratik bir hiyerarşinin oluşumuna" ve tüm etik ve hukuk sistemi için sağlam bir temeline katkıda bulunmuştur. Dahası, bu tür güçlü Budist normları Japon kültürünün kurulmasında esas bir rol oynamıştır. 16. yüzyılda, siyasi huzursuzluk ve sürekli mücadeleler sırasında, önceki kültürel başarıları ve ülkenin kültürel yaşamını korumayı başaran Zen öğretmenlerinin çalışmaları, sanatın, edebiyatın, tiyatronun, çay törenlerinin ve haiku şiirinin daha da gelişmesini kolaylaştırmıştır (Višnjić-Žižović, 2019: 402,403). Bu nedenle Zen, yayıldığı ülkeler de aydınlanma - kişinin kendisi ve dünya hakkında gerçek bir resim edinmesi - hedefine ulaşmıştır (Maksimovich, Blagoevich, 2024: 56).

Japonya'da çay seremonilerinin doğru bir şekilde yapılabilmesi için okullarda eğitimler verilmektedir. Bu okulların benimsediği ortak prensip; insanların çevreleriyle uyum içerisinde olması gerektiği ve diğer insanlara saygı içerisinde olmasıdır. Çay ustası sayılan 'Sen No Rikyu' bu okullarda örnek alınarak onun kuralları devam ettirilmektedir (Kurt, 2020: 22). "Çağdaş Japonya'da çay seremonisi yüksek kültür ve "şık" bir hobi olarak kabul edilir. Her okulun çay yapmak için kendine özgü bir vücut hareketi seti vardır ve öğrencilerin hepsini öğrenmesi yıllar veya on yıllar alır. Bu özel tavırlar (temae) belirli okullar tarafından lisanslandırılmış öğretmenlerden öğrenilir. Öğrencilerin de hareketleri öğrenmek için lisansa ihtiyaçları vardır. Öğretmen ve öğrenciler öğretmen evinde veya toplum merkezleri gibi kamu kurumlarında düzenli derslere (keiko)ⁱ katılırlar. Temel hareketleri öğrenenler, diğer uygulayıcılar tarafından düzenlenen çay seremonisi toplantılarına (chakai) katılır; ileride de kendi chakai'lerini (çay toplantısı, çay saati) düzenlerler. İleri seviyedeki uygulayıcılar chajiⁱⁱ adı verilen daha özel, daha resmi,

daha fazla zaman alan bir toplantıya ev sahipliği yapabilir veya katılabilirler, ancak bugün fırsatlar nadirdir.” (Kato, 2009: 144)

İki tür çay seremonisi vardır: gayri resmi bir çay seremonisi olan *chakai* ve resmi bir çay seremonisi olan *chaji*. Daha resmi Japon çay seremonisi olan *Chaiji*, seremoni sona ermeden önce uzun saatler sürer. Uzun süren çay seremonilerinde, *chaji*, misafirlere kaiseki adı verilen bir yemek servis edilir (Okamoto, 2021). *Chaji*, kalın öğütülmüş *matcha koicha* ile hazırlanır (Erke, 2019: 66). *Chaiji*, günümüzde resmi çay seremonisini belirtmek için kullanılan bir kelimedir, ancak *Chakai* teriminin kullanımı oldukça eskidir ve kısa çay seremonilerini ifade eder. *Chakai* veya kısa süreli daha az resmi çay seremonileri, *matcha usucha* ile hazırlanan ve *matcha* çayından önce tatlı olarak servis edilen bir deneyimi içerir. (Erke, 2019; Mitchnick, 2012). *Urasenke* okulunun büyük ustası (Iemoto) olan *Sen Soshitsu XV*'e göre; “Çay, hangi inanç sistemine sahip olursanız olun, dini inancın bir uygulaması veya ifadesi olarak kabul edilir.” (Anderson, 1987: 478). Çayın manevi ve ruhsal boyut taşıdığını vurgular. Çay seremonisi, katılımcıların içsel bir huzur ve uyum bulmasını sağlarken, kişisel inançları ve spiritüel arayışları da destekler.

Japon evlerinin bahçelerinde bulunan “Hoshooan” adı verilen küçük evler, geleneksel çay törenlerinde önemli bir rol oynar. Bu evler, çay seremonisinin gerçekleştirildiği özel alanlardır ve genellikle doğal malzemelerle inşa edilir. Çay seremonileri ve çay evlerinde tasarım sanatını, çok basit ve çok küçük çay odaları ve daha basit dekorasyona sahip doğal malzemeler tercih ederek geliştirmiştir.” (Noviana, 2015). *Okakura Tenshin* gibi düşünürlerin öncülüğünde, yaşam alanı dışında çay kulübesi inşa etme geleneği, Japon çay seremonisinin manevi boyutlarını vurgulayan önemli bir uygulamadır. Çay kulübesi, genellikle doğayla uyum içinde, sade ve minimalist bir yapıya sahiptir. Kulübenin yaşam alanının dışında inşa edilmesi, günlük yaşamın karmaşasından uzaklaşma, zihni arındırma ve kişinin içsel dünyasına dönme imkânı sunar. Bu anlamda, çay kulübesi, hem fiziksel hem de manevi bir sığınak olarak işlev görür. Çay odasında mevsimi ifade eden resim, çiçek gibi estetik unsurların kullanımı, seremoninin doğayla olan uyumunu ve döngüsellikini vurgular. Örneğin, ilkbaharda kiraz çiçekleri, sonbaharda kırmızı yapraklar gibi doğaya özgü elementler, çay odasında sergilendiğinde, bu katılımcılara doğanın değişkenliğini ve her anın geçiciliğini hatırlatır. Bu estetik eserler, çay seremonisinin merkezinde yer alan “şimdi”ye odaklanma ve anı kutlama felsefesini düşündürür. Bunun yanı sıra, çay odasında kullanılan çiçek aranjmanları (ikebana) ve mevsime uygun seçilmiş resimler (kakemono), sade ama derin bir estetik duygusunu yansıtır. Bu eserler, seremoninin atmosferini oluşturan temel unsurlardan biri olarak kabul edilir ve katılımcıların ruh hallerini ve zihinsel durumlarını etkilemeyi amaçlar. Böylece, çay seremonisi sadece bir ritüel olmaktan öte, doğanın ritmi ile içsel bir uyum sağlama deneyimine dönüşür. “Japon Çay Töreni, çay töreninin ana amacına ulaşmak için benimsememiz gereken uyumu, saygıyı, saflığı ve huzuru temsil eder. Bu etkinlik, çay ekipmanının hazırlanmasından çayın içilmesine kadar her sürecin kendine özgü bir tekniği olması nedeniyle benzersizdir. Bu nedenle, töreni mükemmelleştirmek ve misafirlere iletmek için iyi bir değer sunmada gerekli olan nihai ürün olarak çaya odaklanmadan, törenin tüm sürecine olumlu değerler uygulanır” (Ali ve diğerleri, 2013).

Sotaku'ya göre ro “tezahür, ifşa” anlamına gelir ve ji zemin, temel, anlamına gelir ve bu bağlamda “zihin” (shin) olarak tanımlanır. Bu nedenle roji kişinin zihni, gerçek doğasının tezahürüdür. Bu anlamda roji yalnızca bahçeyi değil aynı zamanda insanın ilk doğasını (honso) tezahür etmesi gereken çay evinin tüm alanını ifade eder. “Hakuroji”ye yani; düşüncenin kusursuz bir zihnin aynı yönde tezahürüne öncülük eder, çünkü çay evi kişinin tüm şehvet ve arzularından özgürleştiği, aydınlanmaya götüren bir uygulama evi olmalıdır. Bu yerde kişi aydınlanmaya ulaşmalı ve zihnin gerçek doğasını, kendi içinde gerçeklik olarak tezahür etmelidir (Kozyra, 2015: 30). Önemli bir özellik de gündelik zihnin (byōjōshin), göreceli alan (samsara) ile mutlak kürenin akıl almaz birliği açısından onaylanmasıdır. Çay, Zen de gündelik ortak bakış açısının onaylanması olarak görünür. Zen uygulayıcıları aydınlanmanın özüne ilişkin sorular sorabilir ve “bir kâse çay iç” gibi yanıt duyabilirler. Buranın altında yatan mesaj, “Buda doğası”nın herhangi bir günlük aktivitede çay içerken de meydana gelebileceğinin farkına varılmasını hatırlatır. Ayrıca aydınlanmada kişinin “biri her şeydir ve her şey birdir” şeklindeki

gerçekliğin özünü deneyimlemesinden kaynaklanan karşıtlıkların birliğine odaklanır. Çay seremonisinde, hareket ve hareketsizliğin kesinlikle çelişkili öz-özdeşliğinin deneyimlenmesi gerekir (Kozyra, 2015: 37). Kozyra'nın belirttiği gibi, bu ritüel sırasında, karşıtlıkların birliğini idrak etmek, kişinin manevi yolculuğunda önemli bir adım olabilir.

Çay seremonileri, sosyal statüleri ve ilişkileri de güçlendiren önemli bir ritüeldir. Özellikle kırsal alanlarda ve köylerde, çay içme ritüelleri, toplumun dayanışma ve birlikteliğini pekiştiren sosyal etkinlikler olarak yer alır. Çay, toplumsal normları, samimiyeti ve misafirperverliği teşvik eden bir unsur olarak işlev görür. Çay, estetik açıdan da oldukça dikkat çekmektedir. Çay seremonisinde kullanılan araçlar, servis biçimleri ve sunum detayları, Japon estetiğinin zarif yönlerini ortaya koyar. Çay kâsesi, tepsi ve diğer seremonik eşyaların seçimi ve düzenlenmesi, estetik bir bütünlük oluşturur ve Japon sanatının zarafetini yansıtır. İlk olarak, çay kâsesi, seremoninin temasına ve mevsime uygun olarak özenle seçilir, böylece estetik bir bütünlük sağlanır. Çay hazırlığı, suyun uygun sıcaklıkta kaynatılması ve çay yapraklarının ölçülerek demlemeye bırakılması ile başlar. Çay yapraklarının kalitesi ve doğru ölçümü, çayın tadının ve aromasının mükemmel olmasını sağlar. Servis öncesinde, çay kâsesi ve diğer seremonik eşyalar düzenli bir şekilde yerleştirilir. Çay hazırlandıktan sonra, kâsedeki çay nazikçe dökülür ve yüzeyinin düzgün olması sağlanır. Çaydan önce bir Japon tatlısı servis edilir ve çay içilmeden önce yenilmesi gerekir. Çay kâsesi, önü size bakacak şekilde önünüzdeki tatami minderinin üzerine yerleştirilir. Sağ elle alıp sol avuca yerleştirilir. Sağ elle, ön kısmı size bakmayacak şekilde saat yönünde yaklaşık 90 derece çevrilir. (URL 2). Sunum sırasında, çay kâsesi saygılı bir şekilde sunulur; genellikle sol elle tutulur ve sağ elle misafire verilir. Misafire çayın nasıl içileceği hakkında kısa bir bilgi verilir ve çayın tadının keyfini çıkarması sağlanır. Çayı içmeden önce, misafir kâsedeki detaylara dikkat eder ve çayı içerken sakın bir şekilde içilir, çayın son kısmındaki yapraklar kâseye bırakılır. Seremoninin sonunda, kullanılan eşyalar tekrar temizlenir, düzenlenir ve misafire teşekkür edilerek seremoninin tamamlandığı belirtilir. Çay, bu bağlamda, Japon kültürünün estetik ve sanatsal anlayışını ifade eden önemli bir unsurdur.

Görsel 1. Bir çay evi sahnesi: akşam serinliği.

Japon çay kültüründe önemli bir yere sahip olan Matcha, özel bir yeşil çay türüdür. Matcha, sıcak su ile karıştırılarak hazırlanır; bu işlem, özel bir bambu çarpıcı (chasen) kullanılarak çayın köpüklü ve homojen bir kıvama gelmesini sağlar. Genellikle geleneksel Japon çay seremonilerinde sunulan matcha, yoğun yeşil rengi ve hafif acımsı tat profili ile tanınır. Ayrıca, matcha yüksek oranda antioksidan içerir, kafein ve L-teanin sayesinde enerjik bir uyanıklık sağlar ve zihinsel odaklanmayı artırabilir.

Çay demleme biçimleri kültürden kültüre ve ülkeden ülkeye değişir. Örneklere bakacak olursak, Araplar çayı ve şekeri aynı tencerede kaynatırlar ve buna "Süleymani" yöntemi denir. Hintliler ise şekeri ve sütü birlikte kaynatarak çay hazırlamayı tercih eder. Orta Asya'da çay, tereyağı pişirilir ve üzerine süt ve krema konur (Duman, 2017: 158). Örneklerde görüldüğü gibi, Japonya'da hem kullanılan çay türü hem

de demleme yöntemleri, çayın sunumu, çay deneyiminin gerçekleştiği ortam ve tüm çay deneyimini oluşturan her bir unsur, davranış ve çay içme kuralları farklı ve kültürel olarak kendine özgüdür. Tüm bunlar değerlendirildiğinde, çay içmenin basit bir çay içme deneyiminden ziyade aslında kültürel bir deneyim haline geldiği anlamına gelir. Japonya bazında değerlendirildiğinde, çay öncelikle bir sınıf ürünü olarak yer almaktadır (Akdaş, 2023: 31).

Japonlarda günlük yaşamda yemeklerden sonra içilen çay ile çay seremonileri arasındaki fark; amaçları, hazırlık süreçleri ve uygulama biçimleridir. Günlük yaşamdaki çay, rahatlama amacı taşır ve hızlı bir şekilde hazırlanır. Bu çay, samimi bir ortamda, bireysel olarak veya arkadaşlarla sohbet ederken içilir ve işlevsel bir yaklaşımla sunulur. Öte yandan, çay seremonileri estetik bir deneyim ve manevi bir anlam taşır. Çay seremonileri, titiz bir hazırlık süreci gerektirir; çay yaprakları özenle ölçülür, su belirli sıcaklıkta kaynatılır ve çay özel bir çarpıcı ile hazırlanır. Seremoni, belirli kurallara ve geleneklere göre gerçekleştirilir, her hareket her adım estetik ve manevi bir anlam taşır. Çay seremonilerinde matcha gibi özel ve yüksek kaliteli çaylar kullanılır, bu da seremoniye kültürel ve estetik değer katar.

Çay, Japon toplumunda bir araya gelme ve toplumsal bağları güçlendirme amacıyla düzenlenen etkinliklerde de yer alır. Örneğin, özel günlerde ve kutlamalarda çay içme gelenekleri, toplumsal değerleri ve kültürel mirası yaşatmanın bir yolu olarak kabul edilir. Çay, toplumun farklı kesimlerinden insanların bir araya geldiği, paylaşılan anların ve ortak değerlerin kutlandığı sosyal etkinliklerde rol alır. Bu tür etkinlikler, Japon toplumunun sosyal yapısını ve kültürel bağlarını güçlendirir. Diğer taraftan Japon kültüründe çay, bir eğitim ve ruhsal yolculuk aracıdır. “Çay seremonisinin kökeninde, hayatın en basit ve en günlük olaylarını bile estetik ve seremoni yoluyla yüceltme fikri yatar” (Reimertz, 1999: 71). Çay seremonileri, katılımcıların kendilerini keşfetmeleri ve kişisel gelişimlerini desteklemeleri için bir fırsat sağlar.

Japon kültüründe “Ichigo ichie” (一期一会), deyim ve felsefesinin de önemi büyüktür. Kelime anlamıyla “bir kez, bir buluşma” ya da “bir ömür boyunca yalnızca bir kez karşılaşmak” anlamına gelir. Bu felsefe, her anın benzersiz ve tekrarlanamaz olduğu, dolayısıyla her buluşma ve deneyimin özel bir değer taşıdığı fikrini vurgular. *Ichigo Ichie* ve anlamı 16. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Bu ünlü deyim aslında tarihte usta çay ustası Sen no Rikyuu’nun söylediği *ichigo ni ichido* ifadesinden gelmektedir. Bu ifadeyi, (一期に一度), “hayatta bir şans” diye tanımlamıştır. Rikyuu’nun öğretileri Chanoyu’yu veya “çay tarzını” büyük ölçüde etkilemiştir. Karşılaştığınız kişilere, özellikle de ev sahiplerinize, sanki hayatta bir kez karşılaşılacakmış gibi davranmanın önemini vurgular. *Tokugawa Shogunate* Baş Yöneticisi *Ii Naosuke* tarafından yazılan *Chanoyu Ichie Shuu* (茶湯一会集) çay kitabından bir alıntıda, *Sen no Rikyuu*’nun *Ichigo ni Ichido* ifadesini daha ayrıntılı olarak açıklamıştır. “Anı yaşamının önemini anlamak, sevdiğinizle geçireceğiniz kısa anları değerli kılmanızı ve onları anlamlı kılmanızı sağlar” (URL 3). İçinde bulunduğumuz anın bir daha asla geri gelmeyeceği ve her karşılaşmanın tek bir fırsat olduğu düşüncesi, bu felsefenin merkezinde yer alır. Bu anlayış, bireylerin mevcut anı tam anlamıyla yaşamalarını, her buluşmayı bir daha asla tekrarlanmayacak bir deneyim olarak görmelerini teşvik eder. *Ichigo ichie* felsefesi, özellikle çay seremonileri gibi ritüellerde önemli bir yer tutar. Bir çay seremonisi sırasında, ev sahibi ve misafirler bu felsefeyi göz önünde bulundurarak, o anın kutsallığını ve eşsizliğini idrak eder.

Modern Japonya’da çay, geleneksel kültürle modern yaşamın birleşimini temsil eder. Çay, hem geleneksel çay seremonilerinde hem de günlük yaşamda yaygın olarak tüketilir. Ayrıca, çay tüketimi, Japon yaşam tarzının bir ifadesi olarak, sağlıklı yaşam ve denge arayışının bir parçası olarak görülür.

Görsel 2. Çay Töreni Yapan Kadın

Çayın Sembolizmi ve Anlamı

Japon kültüründe, çayın sembolizmi ve anlamı, tarih boyunca şekillenmiş ve çeşitli sosyal, ruhsal ve estetik değerlerle iç içe geçmiştir. Çay, sadece estetik bir terimden ibaret değildir; aynı zamanda bir felsefedir. Çay felsefesi, doğa ve insan haklarındaki görüşleri temsil ederken kültür ve inancı da yansıtır. Temizliği kabul ettiğinden hijyeniktir. Konforun karmaşık ve lüks bir eşya yerine basit ve sade olduğunu gösterdiğinden ekonomiktir. Evrenle ilgili duygularımızı tanımlama yolunda ilerlediğinden psikogeometriktir. Doğu'nun gerçek ruhunu temsil eder (Kakuzo, 2024: 12). Çay, yalnızca bir içecek değil, aynı zamanda meditasyon ve ruhsal denge arayışının bir aracı olarak görülmüş, zamanla Japon kültürünün bir parçası haline gelerek çeşitli sembolik anlamlar yüklenmiştir. Bu anlamlar, Taoizm ve Zen Budizmi gibi felsefi sistemlerin etkileriyle zenginleşmiştir. Japon çay kültüründe, çay yapraklarının şekli, rengi ve hazırlanış şekli, çayın estetik ve ruhsal değerlerini yansıtır. Çin'de çay, Taoist felsefenin bir yansıması olarak görülür. Taoizm, doğanın ritimleriyle uyumlu olmayı, basitliği ve doğal dengeyi vurgular. Çay, bu felsefeye göre, doğanın saf ve sade unsurlarını temsil eder. Çay seremonisi sırasında yapılan her hareket, Taoist düşüncenin bir yansımasıdır; bu hareketler, doğayla uyumlu olmayı ve basitliği simgeler. Çayın sade hazırlanışı ve doğal güzelliği, Taoizm'in doğaya saygı ve onunla uyumlu yaşam felsefesinin bir ifadesidir. Çay, bu bağlamda, doğanın özünden gelen bir denge ve huzur simgesi olarak değerlendirilir. Taoistler, çayın ölümsüzlük iksiri için en önemli bileşen olduğunu iddia etmişlerdir. Budistler ise çayı uzun süren meditasyonlardan sonra uyuşukluk hallerini üstlerinden atmak için kullanmışlardır (Kakuzo, 2024: 27). Çay yaprağı, doğanın saflığını ve sadeliğini temsil ederken, çayın hazırlanışı süreci ise Zen Budizmi'nin meditasyon ve mindfulness (farkındalık) anlayışını simgeler. Zen, Sanskritçe "huzur" anlamına gelen *dhyana* kelimesinden türetilmiştir. Zen, gayretli bir meditasyon yoluyla kişiyi kendini anlamasının zirvesine ulaşabileceğine ikna etmektedir (Kakuzo, 2024: 46). Zen Budist felsefesi, sade yaşamı ve doğayla uyumu teşvik ederken, çay seremonisi bu anlayışın somut bir uygulaması olarak görülür. Çay seremonisi, katılımcılarına sadece çayı değil, aynı zamanda meditasyonun ve içsel huzurun bir parçası olarak sunulur. Her iki kültürde de çay, estetik ve ruhsal bir deneyim olarak önemli bir rol oynar. Taoist ve Zen Budist felsefelerinde çayın sembolik anlamı, doğa ile olan uyumun ve içsel dinginliğin bir ifadesidir.

Çayın Görselliği ve Estetik unsurlar

Çayın estetiği, tarih boyunca hem günlük yaşamın hem de kültürel ritüellerin bir parçası olarak önemli bir yer tutmuştur. Bu estetik, çayın hazırlanışı, sunumu ve tüketimi sırasında ortaya çıkan görsel, duyuşsal ve manevi unsurları kapsar. Özellikle Japon çay seremonisi, çayın estetik anlayışının en belirgin

örneklerinden biridir. Bu seremonide çayın estetiği, sadelik, zarafet, doğayla uyum ve geçicilik gibi temel ilkeler etrafında şekillenir. Çay kaplarının seçimi, çiçek düzenlemeleri, mevsimsel dekorlar ve kullanılan malzemeler, bu estetik anlayışın temel öğelerini oluşturur. Ancak, çayın estetiği sadece görselliğe dayalı bir kavram değildir; aynı zamanda duyuşsal bir deneyimi de içerir. Çayın tadı, kokusu ve dokusu, bu estetik deneyimin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu estetik anlayış, çayın bir içecekten öte, bir yaşam felsefesi ve sanat formu olarak görülmesini sağlar.

Öte yandan, felsefe, varlık, bilgi, ahlak, estetik ve zihin gibi temel kavramları inceleyen bir disiplin olarak tanımlanabilir. Felsefe, insanın dünya ve varoluş hakkındaki derin sorularına yanıt ararken, bu soruların ardındaki mantığı, anlamı ve değeri araştırır. Estetik felsefesi, güzellik, sanat ve zevk gibi konuları ele alırken, çayın estetiği de bu bağlamda incelenebilir. Çayın estetik boyutları, sadece görsel veya duyuşsal bir deneyim olarak değil, aynı zamanda derin bir felsefi anlam taşıyan bir ritüel olarak da değerlendirilir. Çayın estetiği ve felsefesi üzerine, Japon çay seremonisi üzerinden somut bir örnek olarak Japon çay seremonisinde kullanılan bir raku çay kâsesi ele alınabilir. Raku çay kâsesi, çayın estetik anlayışını mükemmel bir şekilde yansıtır. Raku kâseler, sadelik ve doğallığı ön planda tutar; genellikle elde yapılır ve sırlarının düzensizliği, kâsenin her birini benzersiz kılar. Bu kâseler, mükemmeliyetin değil, kusurluluğun ve geçiciliğin güzelliğini temsil eder. Felsefi açıdan bakıldığında ise raku çay kâsesinin basit, doğal ve kusurlu yapısı, varoluşun geçici ve kusurlu doğasını simgeler. Bu, felsefenin varlık ve gerçeklik üzerine yaptığı tartışmalarla paralellik gösterir. Çay seremonisi sırasında kullanılan her bir nesne, estetik bir değer sunduğu kadar, varoluşsal bir mesaj da taşır. Bu mesaj, anın tekrarlanamaz doğası, geçiciliğin kabulü ve kusurlulukta bulunan güzellik gibi derin felsefi kavramlarla iç içe geçmiştir.

Bashō ve *Sen no Rikyū*, Japon estetiğinin en önemli figürleri olarak kabul edilir ve estetik teorilerinin hem teorisyenleri hem de uygulayıcılarıdır. Bu iki düşünür, estetik teorisi ile pratiği arasındaki uyumun önemine vurgu yaparak, bu iki alanın birbirinden asla ayrılamayacağı görüşünü savunur. Onlara göre, bir sanatçı veya zanaatkârın estetik anlayışı, yalnızca teorik bir bilgi değil, aynı zamanda günlük uygulamalarda hayata geçirilen bir yaşam tarzıdır. Geleneksel ve çağdaş estetik arasındaki boşluğu kapatmak zor olsa da, *Bashō* ve *Sen no Rikyū*'nun estetik anlayışı, farklı dönemlerdeki sanatsal faaliyetler arasında bir köprü kurarak, tek bir kültürel alanda devam eden bir bağın kurulmasına yönelik estetik bir yorum katmıştır (Amit, 2012: 183). Bu yaklaşım, estetik değerlerin zaman ve mekân içerisinde nasıl evrildiği ve kültürel değerleri koruyan bir anlayışı temsil etmiştir.

Çin ve Japon kültürlerinde çay, estetik bir sanat formu olarak kabul edilmiş, her iki kültür de çayın görselliğine büyük önem vermiştir. Çayın estetik anlamdaki rolü, tarih boyunca evrim geçirmiştir. Çin'de çay, ilk olarak *Tang Hanedanlığı* döneminde 7. yüzyılda popülerleşmiş ve zamanla çay hazırlama ve sunma sanatları geliştirilerek estetik bir değer kazanmıştır. Çay yapraklarının seçimi, demleme teknikleri ve sunum şekilleri, Çin çay kültüründe estetik bir önem taşımıştır. *Ming* ve *Qing Hanedanlıkları* dönemlerinde, çay seremonileri estetik ve sanatsal bir pratik haline gelmiş ve çayın görselliği, çeşitli seramik kaplar ve tepsilerle birlikte değerlendirilmiştir. Japonya'da ise çay, özellikle 15. yüzyıldan itibaren *Zen Budizmi*'nin etkisiyle estetik bir değer kazanmıştır. Japon çay kültüründe, çayın estetik anlayışı, kullanılan çay kaplarının tasarımından, seremoninin genel atmosferine kadar geniş bir yelpazede kendini göstermiştir.

Japonya'da, Çin'de ya da İngiltere'de çay seremonisinin en mühim estetik unsurlarından biri çayın sunulduğunda kullanılan kapların seçimidir. Çin'de en başından beri çayın rengini, farklı renklerde dışarı vuran renkli killerden meydana getirilen ya da renkli sırlama yapılan seramik kaplar ön plana çıkmıştır (Çifçi, 2023: 33,34). Çayın görselliği, kullanılan çay kapları ve diğer araçlarla doğrudan ilişkilidir. Çay kapları, çeşitli formlarda olabilir ve her birinin estetik bir değeri vardır. Çay kaplarının tasarımı, malzemesi ve rengi, çay kültürlerinin estetik anlayışlarını yansıtmıştır. Örneğin, Japon çay seremonilerinde kullanılan "chawan" (çay kâsesi), Japon çay seremonisinin ve estetik anlayışının önemli bir simgesidir. Chawan'ın estetiği, Zen Budizmi'nin sadelik, doğallık ve geçicilik ilkeleriyle derin bir bağ içinde şekillenir. Chawan'ların doğallığı, onların merkezizlik, simetriye uzaklık ve orantısızlık gibi özellikleriyle kendini gösterir. Bu kâseler, kusursuzluktan ziyade kusurluluğun güzelliğini temsil eder;

bu da Zen felsefesinin “wabi-sabi” kavramı ile uyumludur. Chawan’ların estetiğinde, kâselerin elde yapılmış olması, onları doğala en yakın hale getirir. Yüzeilerindeki düzensizlikler, her kâsenin benzersiz olmasını sağlar ve bu benzersizlik, Zen Budizmi’nde geçiciliğin ve değişimin doğal bir parçası olarak kabul edilir. Oran ve simetri gibi klasik estetik ölçütlerden uzak durulması, kâselerin özgünlüğünü ve doğallığını vurgular. Zen Budizmi’nin sadelik ve doğallık anlayışı, chawan’ların tasarımında açıkça görülür. Kâselerde süslemelerden kaçınılır; bunun yerine, materyalin kendi doğal dokusu ve rengi ön plana çıkarılır. Bu sadelik, aynı zamanda içsel bir huzuru ve dinginliği yansıtır. Chawan’ların estetik değeri, onların sade ama derin anlamlar taşıyan yapısında yatar. Çayın estetik ve manevi boyutlarını tamamlayan, zamanın ötesinde bir güzellik taşıyan objeler olarak görülmesini sağlar.

Çin çay kültüründe, özellikle *gongfu cha* adı verilen hazırlık yöntemi, hem estetik hem de fonksiyonel açıdan büyük bir önem taşır. Bu yöntem, çayın hazırlanışı sırasında kullanılan araçların ve malzemelerin estetik değerini vurgular. İlk önce, çay yaprakları küçük bir demlik içinde hazırlanır ve çay suyu sık sık değiştirilerek her seferinde taze bir demleme yapılır. Bu süreçte kullanılan küçük demlikler, “teapot” ve “tea cups” gibi araçlar, estetik ve fonksiyonel bir değer taşır. Bu estetik anlayış, ince işçilik ve zarafetle kendini gösterir. Küçük demlikler ve çay kapları, detaylı oymalar, pürüzsüz yüzeyler ve zengin renk tonları tercih edilir. Çay kaplarının tasarımı, Çin kültüründeki güzellik anlayışını yansıtır; bu, sadelik ve doğallıkla birleşen zarif ve dikkat çekici unsurların dengeli bir kombinasyonudur. Gongfu cha’da estetik, sadece çay kaplarının ve demliklerin görseelliği ile sınırlı kalmaz; aynı zamanda çayın hazırlanışı ve sunumu sırasında yapılan her hareketin, ritüelin bir parçası olarak değerlendirilmesiyle de öne çıkar. Çayın demlenmesi, dökülmesi ve sunulması sürecinde yapılan her adım, bir sanatsal performans olarak görülür. Çin çay kültüründeki estetik anlayış, doğanın ve el işçiliğinin güzelliklerini bir araya getirir. Gongfu cha ritüelinde kullanılan araçlar, doğanın sunduğu malzemelerle (kil, bambu, porselen) uyumlu bir şekilde tasarlanmış ve bu malzemeler, insan elinin dokunuşuyla estetik bir bütünlüğe ulaşmıştır.

Mutfak eşyalarının düzeni (*toriiawase*), ev sahibinin konuklara anlattığı bir hikâyeyi oluşturur. Hem ev sahipleri hem de misafirler çay ve çayın maddi kültürü konusunda bilgili olduğunda, mutfak eşyalarının sergilenmesi, ev sahiplerinin zevk ve zenginlik düzeyinin yanı sıra bu bilgiyi aktarmanın bir yolu olarak işlev görür. Bir çay buluşmasında kullanılan kaplar, ev sahibi tarafından kullanılan malzemeleri ve isimleri hakkında bilgilerle birlikte belirtilir. Çay kâseleri, çay kutuları ve ipek keseler gibi çay kapları sanat objeleri olarak değer kazanmıştır. (Corbett, 2024: 27). Çayın estetik unsurları yalnızca kullanılan araçlarla da sınırlı değildir; çayın renk ve doku özellikleri de görseelliği oluşturur. Çayın rengindeki değişimler, demleme sürecinde ortaya çıkan çeşitli tonlar ve renk geçişleri oldukça önemlidir. Örneğin, yeşil çay, açık yeşil tonlarıyla zarif bir görünüm sergilerken, siyah çay koyu kırmızı ve kahverengi tonlarıyla çeşitlilik sağlar. Çayın dokusal özellikleri, çayın hazırlanışında ve sunumunda vurgulanan detaylarla birlikte, estetik bir bütünlük oluşturur.

Çay öğretisinin estetik anlayışı, doğallık, doğanın kusursuzluğuna ve sadeliğine olan saygı ile ifade edilir; bu, kullanılan çay kapları, demlikler ve çay odasının dekorasyonunda doğal malzemelerin tercih edilmesiyle ortaya çıkar. Çay öğretisindeki sadelik ise, yüzeysel süslemelerden arındırılmış, öz ve içerik üzerine yoğunlaşan bir yaklaşımı temsil eder. Bu sadelik, estetik deneyimi, zihinsel ve ruhsal bir arınma sürecine dönüştürür. Çay seremonisinde yapılan her bir hareketin, ritmik bir uyum içinde, dikkatle ve saygıyla gerçekleştirilmesi anlamına gelir. Bu, bir yandan kişinin içsel huzurunu yansıtırken, diğer yandan çevresindekilere saygıyı ifade eder. Zarafet, çayın hazırlanışı ve sunumu sırasında, hareketlerin sade ama etkileyici bir şekilde yapılmasını sağlar; bu da seremoniyi bir sanat formuna dönüştürür.

Günümüz animelerinde çay kültürünün yansımaları

Çay, Asya kültürlerinde, özellikle de Japonya ve Çin’de, tarih boyunca önemli bir yere sahip olmuştur. Günümüz animelerinde çay kültürü, bu derin tarihi ve kültürel bağlamı yansıtan önemli sanat

alanlarından biridir. Çay, anlatı ve karakter geliştirme aracı olarak ele alınır. Animeler, bu kültürel öğeyi estetik bir biçimde sunarak, izleyicilere hem eğlenceli hem de öğretici bir deneyim sunar. Çay, karakterlerin içsel dünyalarını ve ilişkilerini ifade eden güçlü bir sembol olarak kullanılır. Özellikle Japon ve Çin kültürlerinde köklü bir geçmişe sahip olan çay, animeler de bu geleneklerin zarafetini ve titizliğini modern bir biçimde gösterir.

Günümüz animelerinde çay, genellikle karakterlerin kişilik özelliklerini ve sosyal ilişkilerini vurgulamak için kullanılan bir semboldür. Çay, karakterlerin sakin ve düşünceli yanlarını ifade eder. Örneğin, bir karakterin çay içme sahneleri, onun meditasyon, düşünce ve huzur arayışını temsil eder. Bu tür temsiller, izleyicilere karakterlerin iç dünyalarını ve kişiliklerini daha iyi anlamalarına olanak sağlar. Japon animelerinde çay kültürü, özellikle geleneksel çay seremonilerinin detaylarıyla birlikte işlenir. Çay seremonileri, Japon kültürünün önemli bir parçası olarak kabul edilir ve animelerde bu seremonilerin estetik öğeleri sıklıkla kullanılır. Çayın hazırlanışı ve sunumu sırasında yapılan hareketler, karakterleri vurgulamak için kullanılır. Bu durum, izleyicilere Japon çay kültürünü ve estetik anlayışını tanıtırken, karakterlerin kişiliklerini de gösterir.

Animeler de çay, sosyal toplumsal ilişkilerin bir aracı olarak da görülür. Çay, karakterlerin birbirleriyle iletişim kurduğu, arkadaşlıklarının ve ilişkilerinin güçlendiği bir ortam sağlar. Çay içme sahneleri, karakterler arasındaki ilişkileri ve iletişimi vurgular. Özellikle bir araya gelen karakterlerin çay içme ritüelleri, toplumsal bağları güçlendiren ve dostlukları pekiştiren anlar olarak gösterilir. Bazen de animelerde çay içme sahneleri karakterlerin birbirleriyle kişisel sorunlarını paylaşmalarına olanak sağlar. Çay, bu tür sosyal etkileşimlerde bir bağlayıcı olarak işlev görür ve karakterlerin duygusal durumlarını ve sosyal bağlarını ifade eden bir araç olarak kullanılır. Çay içme anları, animelerde karakterlerin duygusal ve sosyal bağlarını keşfetmek için önemli bir fırsattır.

Modern animelerde çay, bazen de modern şehir hayatının hızlı temposuna karşı bir kaçış olarak sunulmuştur. Bu nedenle, çay içme anları, karakterlerin stresli yaşam koşullarından uzaklaşp rahatlama ve dinginlik arayışlarını ifade eder. Çay, bu tür sahnelerde hem bir rahatlama aracı hem de bir kültürel bağlam olarak işlev görür. Çayın modern animelerdeki yansımaları, hem geleneksel çay kültürünün detaylarını hem de bu kültürün modern yaşamla nasıl entegre olduğunu gösterir. Animeler, çay kültürünü eğlenceli ve öğretici bir biçimde sunarak, izleyicilere bu kültürel mirası tanıtır ve kültürel değerlerin günlük yaşamda nasıl yer aldığını gösterir.

Çayın Karakter Oluşumundaki Rolü

Japon ve Çin kültürlerinde çay, bireylerin sosyal ve kişisel kimliklerinin şekillenmesinde olanak sağlar. Animeler de ve diğer medya biçimlerinde çay, karakterlerin içsel dünyalarını ve kişilik özelliklerini yansıtmak için kullanılan bir araçtır. Özellikle Japon animelerinde çay seremonileri, karakterlerin dinginlik ve içsel huzuru aradığı anlar olarak tasvir edilir. Çayın hazırlanışı ve sunumu, karakterlerin sabır, titizlik ve estetik anlayışını yansıtır. Bu süreçteki detaylar, karakterlerin içsel dünyalarının ne kadar derin olduğunu ve kişisel özelliklerini nasıl ifade ettiklerini gösterir.

Japonya dışarıdan gelen unsurları alıp onları kendi kültürel değerleri ve estetik anlayışlarıyla yeniden şekillendirme yeteneğine sahiptir. Bu durum Japon geleneğinin dinamik ve sürekli evrilen doğasını gösterir ve Japon kültürünün zenginliği ve çeşitliliğinin temelinde yatan önemli bir güçtür. Bu dönüşüm süreci, Japon kültürünün kendine özgü kimliğini oluşturmasında önemli bir rol oynamıştır (Kato, Hori, 1986: 67). Bir karakterin çay içme anları, onun stresle başa çıkma yöntemlerini veya düşünceye dalma anlarını gösterir. Çay, bu bağlamda bir rahatlama ve kendini keşfetme aracı olarak kullanılır; karakterlerin içsel dünyalarını ve duygusal durumlarını yansıtırken varolan kimliğinin de oluşumunda etkilidir. Çay, sakinlik ve huzur arayışını temsil eden bir sembol olarak kullanılır. Özellikle stresli veya karmaşık durumlarla karşı karşıya kalan karakterler, çay içme anlarında genellikle derin düşüncelere dalar ve duygusal dengeyi sağlama çabası içerisine girer. Böylece ruh hali çay içmeyle birlikte stresli bir yapıdan daha sakin bir yapıya dönüşebilir.

Çay, karakterler arasındaki sosyal ilişkilerin ve etkileşimlerin güçlendirilmesinde de önemli bir rol oynar. Çay içme sahneleri, karakterler arasındaki bağları ve ilişkileri attırır; sosyal etkileşimlerin bir parçası olarak işlev görür. Çay içme anları, karakterlerin birbirleriyle olan ilişkilerini güçlendiren ve toplumsal bağları pekiştiren bir araç olarak kullanılır. Özellikle grup olarak çay içme sahneleri, karakterlerin topluluk içindeki rollerini ve sosyal kimliklerini vurgular. Çay, bu bağlamda bir sosyal bağlayıcı olarak işlev görür ve karakterlerin birbirleriyle iletişim kurmasına olanak tanır.

Çay, karakterlerin kişisel gelişimi ve dönüşüm süreçlerinde de dikkat çeker. Çay içme ritüelleri, karakterlerin kendilerini yeniden değerlendirmelerine, düşünmelerine ve değişim süreçlerini gözden geçirmelerine olanak tanır. Çay, bu bağlamda bir değişim ve dönüşüm aracı olarak kullanılır; karakterlerin hayatlarındaki değişimleri ve kişisel gelişimlerini ifade eder. Bu süreçler, karakterlerin kendilerini keşfetmelerine, duygusal ve zihinsel olarak büyümelerine yardımcı olur.

Çay, karakterlerin kültürel ve toplumsal rollerini ifade eder. Karakterlerin ait olduğu kültürel ve toplumsal bağlamları yansıtır; karakterlerin kimliklerini ve değerlerini vurgular. Çay içme ritüelleri ve seremonileri, karakterlerin kültürel miraslarını, toplumsal normlarını ve değerlerini temsil eder. Örneğin, "Tea Samurai" ve "Kamisama Kiss" gibi animelerde, çay seremonileri ve çay içme ritüelleri, karakterlerin kültürel değerlerini ve toplumsal yönleri göstermiştir. Çay sahneleri, animelerde estetik ve görsel olarak da dikkat çeker. Çayın hazırlanışı, sunumu ve içilmesi süreci, detaylı ve estetik bir şekilde tasvir edilir. Çay seremonileri, genellikle zarif ve dikkatlice düzenlenmiş sahnelerle sunulur; bu da animenin estetik değerlerini ve görsel güzelliğini artırır. "The Tatami Galaxy" ve "K-On!" gibi animelerde, çay içme sahneleri en ince detayıyla işlenmiş ve animenin genel görsel tarzına katkıda bulunmuştur.

Popüler Animelerde Çay Sahneleri

Japon animelerinde, çay sahneleri karakterlerin kişiliklerini, içsel dünyalarını ve sosyal ilişkilerini yansıtmak için etkili bir şekilde yer alır. Estetik bir ifadenin oluşumu, bir nesnenin sahip olduğu bireysel özelliklerden ziyade, bu özelliklerin dikkatlice seçilmesi ve bir araya getirilmesi sonucu ortaya çıkan niteliklerle ilgilidir. Başka bir deyişle, bir nesne kendi başına güzel ya da estetik olarak nitelendirilemez; onun estetik değeri, özelliklerinin nasıl yorumlandığına ve bir bütün olarak nasıl algılandığına bağlıdır. Örneğin, bir film sadece oyuncuların performansları, kamera teknikleri, kurgu ve diğer birçok unsurun tek başına başarılı olmasına dayanmaz; bu unsurların bir araya gelerek oluşturduğu bütünlük ve uyum filmi estetik kılar (Amit, 2012: 177). Bu bağlamda, bir nesneye estetik terimini atfetmek, estetik bir yargı için tam anlamıyla yeterli olmasa da eleştirel bir bakış açısı geliştirmek için iyi bir başlangıç noktası sağlar. Böylece derinlemesine bir değerlendirme yapmayı ve estetik değerlerinin daha iyi anlaşılmasını mümkün kılar. Animelerde ki görülen bazı sahneler, hem estetik hem de anlatı açısından çeşitli anlamlar taşır ve animenin genel temasını, karakter gelişimini ve kültürel bağlamını destekler. Çay temasını işleyen bazı popüler anime örnekleri şunlardır;

"Hyouka"

"Hyouka" (2022), *Yonezawa Honobu*'nun romanından uyarlanan yönetmenliğini *Yasuhiro Takemoto*'nun yaptığı bir anime dizisidir. Çay ögesi, özellikle karakterlerin kişisel ilişkilerini, ruhsal durumlarını ve günlük yaşamlarını yansıtmak için kullanılmıştır. Çay teması ile karakterler arasındaki bağların güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Anime, lise öğrencisi *Oreki Houtarou*'nun dedektiflik becerilerini ve entelektüel yeteneklerini keşfettiği, arkadaşlarıyla birlikte çeşitli gizemleri çözdüğü bir hikâyeyi anlatır. Çay, bu bağlamda hem kültürel bir öge olarak hem de karakter davranışlarını yansıtan bir araç olarak işlev görür.

Hyouka'da çay içme anları, *Oreki Houtarou*'nun karakter gelişimini ve sosyal etkileşimlerini gösteren sahneleriyle dikkat çeker. Özellikle, *Oreki*'nin çay içtiği sahneler de kişiliği ve düşünce tarzı vurgulanmıştır. *Oreki*'nin çay içme alışkanlığı, onun rahat ve düşünceli yapısını, diğer taraftan yaşama

karşı duyduğu ilgisizliği ifade eder. Çay, onun huzur arayışını ve sosyal ilişkilerdeki tutumunu yansıtır. *Oreki*'nin arkadaşları *Chitanda Eru* ve *Fukube Souta* ile birlikte çay içme anları, karakterler arasındaki iletişim ve ilişkileri güçlendirmiştir. Çay, bu etkileşimlerde bir sosyal bağlayıcı olarak işlev görür. Çay içme ritüelleri, karakterlerin birbirleriyle olan samimiyetlerini ve dostluklarını pekiştirir, bu da hikâyenin genel teması olan arkadaşlık ve takım çalışması üzerine önemli bir katkı sağlar.

Oreki ile bir çay evinde, *Chitanda* onu yıllardır rahatsız eden meseleyi ortaya çıkarır. Anlatmak istediği meseleyi paylaşmadan önce, çayın kremasını karıştırmak için dakikalar harcar. Bu sadece onun yemeğiyle çocukça oynaması değil, daha çok samimi bir hikâyeyi paylaşmaya hazırlanmasını gösterir. Çayını uzun süre karıştırma sahnesi duygusal ve zihinsel hazırlık sürecinin bir parçasıdır. Bu durum aslında bir davranış bozukluğu olan *Stimming* yani kişinin kendini rahatlatma ve düzenleme amacıyla yaptığı tekrarlayıcı hareketlerdir. *Chitanda*'nın kremayı karıştırırken gösterdiği yoğun konsantrasyon, bu tür bir davranışın örneği olabilir. Bu durum, *Oreki*'yi endişelendirir ve *Chitanda*'yı açıklama yapması için teşvik eder. *Oreki*'nin endişesi ve *Chitanda*'yı dürtmesi, bu davranışın olağandışı bir şey olduğuna dair ipuçları verir (URL 4). *Hyouka*'nın karakterlerinde davranış bozukluğu olan *Stimming*'den yola çıkılarak çayı genellikle sakinleşme ve düşünce için bir fırsat olarak kullanılmıştır.

Anime estetiğinde çay içme sahneleri, görsel olarak da önemli bir yer tutar. *Hyouka*'da çay içme anları, detaylı ve özenli bir şekilde tasvir edilmiştir. Çayın hazırlanışı, sunumu ve içilmesi süreci, animenin estetik değerlerini ve görsel tarzını desteklemiştir. Çay içme sahneleri, animenin genel görsel estetiğine katkıda bulunur ve bu tür sahneler izleyicilere hem estetik hem de kültürel bir deneyim katar. Çay, burada bir anlatı unsuru olarak değil, aynı zamanda bir estetik öğe olarak da önemli bir rol oynar. Çay içme sahneleri, karakterlerin günlük yaşamlarını ve ilişkilerini estetik bir biçimde sunar ve bu da animenin genel görsel tasarımına katkıda bulunur. Çay, animenin estetik değerlerini ve görsel güzelliğini artırır.

“Fruits Basket”

Yönetmenliğini *Akitaro Daichi*'nin yaptığı ve 2001 yılında yayınlanan anime dizisinin hikâyesi, ormanda bir çadırdaki yaşarken suçüstü yakalanan sevimli başkarakter *Tohru* adındaki genç etrafında döner. Mizah dolu bir olay örgüsünde geçen hikâye, orman ve *Tohru*'nun sınıf arkadaşının da bulunduğu *Soma* Ailesi'nin mülkünde gerçekleşir. Arkadaşlarıyla birlikte *Soma* ailesinin evinde yaşamalarına izin verildiğinde, aile üyelerini rahatsız eden korkunç lanet öğrenilir. Ailenin stres altında olduğunda ya da karşı cins tarafından kucaklandıklarında Çin Zodyağı'nın her birinin bir hayvan karakterine dönüştükleri öğrenilir. Ancak bu sır, toplumsal yaptırımlar ve dışlanma korkusuyla dış dünyadan gizli tutulur. *Tohru*'nun sırlarını ifşa etmemesi konusunda sıkı koşullar altında, aileyle yaşamasına izin verilir. Kısa süre sonra, *Tohru*, aileyi iyi yönde etkileyen, büyümelerine ve gelişmelerine yardımcı olan hayatlarında olumlu değişiklikler yapmaya başlar. Hikâye ilerledikçe pek çok sır ve tarih ortaya çıkar (URL 5).

Fruits Basket animesinde kullanılan çay, karakterler arasındaki ilişkileri ve duygusal bağları güçlendiren, aynı zamanda sosyal ve kültürel bir bağlamda önemli rol oynayan bir öğedir. Anime çay teması ile aile bağları ve duygusal anları vurgulamıştır. *Tohru Honda*'nın *Soma* ailesinin üyeleriyle çay içme anlarında hem samimiyeti hem de karakterlerin içsel dünyalarını açığa çıkaran bir araç olarak öne çıkmıştır. Çay öğesi, özellikle *Tohru*'nun *Soma* ailesinin çeşitli bireyleriyle olan etkileşimlerinde önemli bir rol oynar; çay içme ritüelleri, karakterlerin duygusal durumlarını ifade etmelerine ve birbirleriyle daha yakın ilişkiler kurmalarına olanak tanımıştır. Çay sahneleri, karakterlerin arasındaki bağları güçlendiren ve ilişkilerini daha anlamlı hale getiren bir sosyal bağlayıcı olarak işlev görmüştür. *Tohru*'nun çay sunma biçimi, geleneksel Japon misafirperverliğinin ve konukseverliğinin bir yansımasıdır ve bu da çayın anime içindeki kültürel rolünü pekiştirmektedir.

Görsel 3. *Tohru* ve arkadaşları.

Çay içme sahneleri, hem karakterlerin kişisel mücadelelerini hem de toplumsal değerlerini izleyiciye göstermiş; bu da izleyicilere karakterlerin içsel dünyalarını ve sosyal bağlamdaki yerlerini daha iyi anlama fırsatı vermiştir. Çay, *Fruits Basket*'te hem estetik hem de duygusal bir anlam taşıırken, karakterlerin ilişkilerini ve anime içindeki tematik derinlikleri güçlendiren önemli bir öge olarak karşımıza çıkarmıştır.

“March Comes in Like a Lion”

Yönetmenliğini *Akiyuki Shinbo* ve *Kenjiro Okada*'nın yaptığı, *Shaft* tarafından uyarlanan 2016 yapımı bir anime televizyon dizisidir. Hikâyede, *Rei*'nin shogiⁱⁱⁱ hayatı, bir aile trajedisıyla başlar ve bir yaşam destek sistemi halini alır. Hem sevilir hem de işi yüzünden nefret edilir ve üzerinde aşırı genç olmanın getirdiği ek bir baskı vardır. *Rei*, etrafındakilere yatırım yaparak ve duygularıyla yüzleşmesine izin vererek zayıf noktaları fark etmeye başlayacağını fark eder ve bununla başa çıkmak zorunda kalır. Umursamıyor olduğunu düşünürken kazanma dürtüsü olduğunu keşfeder. Anime, görünüşte *Rei*'nin profesyonel bir shogi oyuncusu olarak büyümesiyle ilgili olsa da, aslında, geçmişini ve dünyada yolunu bulurken onu harekete geçiren şeyleri yavaş yavaş öğrenirken *Rei*'nin duygusal büyümesi ve olgunlaşması anlatılır (URL 6).

“March Comes in Like a Lion” animesinde çay, hem duygusal ifade hem de karakterler arasındaki bağların güçlendirilmesi açısından önemli bir rol oynar. Çay, *Rei Kiriyama*'nın yaşamında, yalnızlık ve içsel mücadelelerini yansıtmak, aynı zamanda diğer karakterlerle olan iletişimlerini arttırabilmek güçlü bir araç olarak kullanılmıştır. Çay içme sahneleri, *Rei*'nin içsel dünyasını, yalnızlığını ve psikolojik durumunu anlamada önemli ipuçları sağlamıştır. *Rei*'nin çay içme anları, genellikle yalnızlık ve huzur arayışını temsil eder. Çay, onun yalnızlık anlarında bir arkadaş gibi işlev görür ve içsel boşluğunu, kendini arayışını ifade eder. Çayın hazırlandığı ve içildiği anlardaki sahnelerde, *Rei*'nin derin düşüncelere daldığı, yalnızlık ve kişisel mücadelelerle yüzleştiği anları gözlemlenir. Öte yandan, *Rei*'nin *Kawamoto* ailesiyle geçirdiği çay içme anları, onun sosyal bağlarını güçlendirmiştir. *Kawamoto* ailesinin samimi ve sıcak çay ritüelleri, *Rei*'ye duygusal destek ve güven vermiştir. *Kawamoto*'nun ailesiyle birlikte çay içtiği görülen sahne de *Rei*'nin duygusal iyileşme sürecine katkıda bulunmuş, ait olduğu bir topluluğun parçası olduğunu hissettirmiştir. Aynı zamanda kendini ifade edebilme fırsatı bulmuştur. Çay, burada bir sosyal bağlayıcı ve destek aracı olarak işlev görmüştür. Çay içme sahneleri, *Rei*'nin kişisel gelişimini ve duygusal iyileşmesini desteklerken, anime içindeki tematik derinlikleri ve estetik değerleri de arttırmıştır. Çay, *March Comes in Like a Lion*'da hem anlatı hem de estetik açısından çok yönlü bir öge olarak karşımıza çıkmıştır.

“Yuru Camp”

2018 yılında yayınlanmaya başlayan ve yönetmenliğini *Yoshiaki Kyōgoku*'nun yaptığı bir anime televizyon dizisidir. Hikâyesinde, lise öğrencisi olan *Nadeshiko Kagamihara* bir gün kamp alanında kaybolur ve *Rin Shima* ile karşılaşır. *Rin*, Fuji Dağı'nın eşsiz göl manzarasına sahip bir yerinde tek başına kamp yapmaktadır. *Nadeshiko* ve *Rin* arkadaş olur. *Yuru Camp* (Yurucamp) animesinde çay, kamp yapmanın ve doğayla iç içe olmanın getirdiği rahatlama ve samimiyeti temsil eden bir öge olarak karşımıza çıkar. Çay, özellikle karakterlerin kamp yaparken geçirdikleri anlarda, hem bir içecek olarak hem de sosyal bir bağ kurma aracı olarak öne çıkar. Anime, çayın kamp yaşamındaki rolünü hem işlevsel hem de estetik açıdan vurgulamıştır.

Yuru Camp'te çay içme sahneleri, karakterlerin doğayla olan bağlarını ve kamp yapmanın verdiği basit mutluluğu gösterir. Anime boyunca karakterler kamp yaparken sıkça çay içerler ve bu anlar, arkadaşlık bağlarını güçlendiren ve geçmişteki anıları canlandıran anlar olarak öne çıkar. Çay içme anları ayrıca kamp alanında geçirilen zamanın bir parçası olarak, karakterler arasında iletişimi ve samimi bir atmosfer yaratmıştır. Özellikle *Rin Shima*'nın yalnız başına kamp yaptığı anlarda, çay içme eylemi bir huzur ve rahatlama aracı olarak öne çıkmıştır. *Rin*'in çayı hazırlama ve içme anları, onun yalnızlıkla barışık halini ve doğayla uyum içinde olma arzusunu temsil etmiştir. Bir daha asla gelmeyecek olan anın değerlendirilmesi ve yaşanması vurgulanmıştır. Çay, *Rin* için bir sığınak ve içsel huzur bulma aracıdır, bu da onun kamp yaparken yaşadığı mutluluğu ve tatmini gözler önüne sermiştir. Diğer yandan, çay içme anları, grup olarak kamp yapan karakterler arasında da sosyal bağları güçlendirmiştir. *Nadeshiko Kagamihara*'nın ve arkadaşlarının birlikte çay içtiği sahnelerde; çay, arkadaşlık ilişkilerini ve grup dinamiğini olumlu bir yönde etkileyen bir araç olarak kullanılmıştır.

Görsel 4. *Yuru Camp*'te bir çay sahnesi.

Çay genellikle arkadaş grubunun toplandığı ve sohbet anlarında bir yan öge olarak görülmüştür. Ayrıca kamp esnasında çay içme anları, kamp yapmanın toplumsal yönünü ve karakterler arasındaki dostane ilişkileri ön plana çıkarmıştır. Anime aynı zamanda çay hakkında kısa bilgilendirme ve sunumu esnasındaki bazı detayları da atlamamıştır. Görsel olarak Japon kültürüne gönderme yapılmıştır. Örneğin, 2. sezon 2. Bölümde animenin ana karakterlerinden biri olan *Rin*'in bir çay mağazasına gittiği görülür. Burada birçok çay çeşidi bulunmaktadır. Satıcı bütçesine uygun olan “Houjicha”^{iv} çayını önerir. Çayın yaz mevsimi boyunca dağdaki barakalarda yıllandırıldığını, rahat içilecek yumuşak bir aromaya sahip olduğunu belirtir.

Görsel 5. *Yuru Camp* animesindeki çay detayları.

Animenin çoğu bölümünde karşımıza çıkan Matcha çayı estetik detay olarak sıkça kullanılmıştır. “Japonya dendiğinde akla ilk gelen şey Japon çay töreni ve matcha çayıdır. Matcha aslında Japon Çay töreni için sadece bir içecekten daha fazlasını ifade eder. Zarafet, sessizlik ve özenle gerçekleştirilen Japon çay seremonisi aslında saygı ve odaklanmanın birleşimiyle bütünleşir.” (Akdaş, 2023: 35). *Yuru Camp*'te fazlasıyla yer alan yapılaş, sunum ve içerken ki Matcha çayı görselleri, Japonya'nın günlük yaşamında oldukça popüler olarak kullanıldığını göstermiştir. Ayrıca anime de yeme-içme sahneleri oldukça fazladır. Özellikle Japonlara özgü yöresel pratik yemek ve içecekler tercih edilmiş; araya tanıtıcı sahnelerin girmesiyle yemeğin ne olduğu ve nasıl yapıldığı hakkında kısa bilgilendirmeler yapılmıştır.

Anime de vurgulanan çay ögesi, doğal ve rahatlatıcı bir atmosfer yaratmış, bu da izleyicilere çay metaforuyla birlikte kamp yaşamının keyfini ve doğayla uyum içindeki basit anların değerini hissettirmiştir. Anime de yeşil çayın rahatlatıcı ve sakinleştirici özelliği de vurgulanmıştır. Çay içme sahneleri, genellikle karakterlerin huzurlu ve derin düşüncelere daldığı, geçmişi hatırladığı ve birbirleriyle duygusal bağlantı kurduğu anlarla ilişkilendirilir. Çay dükkânındaki sahne de bu gözlemlenmiş, Rin'in yeşil çayını yudumlarken geçmişe duyduğu özlemi yansıtılmıştır.

Görsel 6. Rin çay dükkânında.

Miyazaki Animelerinde Çay

Hayao Miyazaki'nin animeleri, Japon kültürünün zenginliğini ve doğanın güzelliklerini derinlemesine yansıtan eserlerdir. Çay kullanımı, *Miyazaki*'nin animelerinde bir içecek olmasından ziyade kültürel değerlerin, sosyal etkileşimlerin ve doğayla uyumun bir temsilcisidir. Çay içme sahneleri, *Miyazaki*'nin filmlerinde hem estetik hem de anlatsal açıdan anlamlar taşımaktadır. *Miyazaki*'nin animelerinde çay, genellikle kültürel ritüellerin ve geleneklerin bir parçası olarak işlenmiştir. *Miyazaki*'nin çay ögesini kullandığı bazı anime örnekleri şunlardır:

“Ruhların Kaçışı” (Spirited Away)

2001 yılında gösterime giren yönetmen ve senaristliğini Hayao Miyazaki, yapımcılığını Toshio Suzuki'nin yaptığı “Ruhların Kaçışı” (Spirited Away, Sen to Chihiro no Kamikakushi) filminin hikâyesi, *Chihiro*, ailesiyle birlikte yeni bir kasabaya taşınırken terk edilmiş bir lunapark keşfetmesiyle başlar. Ebeveynleri burada büyüdü yemekler yiyerek domuza dönüşür. *Chihiro*, ruhlar için bir tatil yeri olan bu yerde *Yubaba* adlı cadının hamamında çalışmak zorunda kalır. *Yubaba*, *Chihiro*'nun ismini çalar ve ona *Sen* adını verir. *Haku* adında bir çocuk, *Chihiro*'ya yardım eder. *Chihiro*, *Yubaba*'nın ikiz kardeşi *Zeniba*'dan yardım alarak *Haku*'yu kurtarır ve ailesini eski haline döndürür. Cesareti sayesinde ailesiyle kavuşması ile birlikte insan dünyasına geri dönmesini anlatılır.

“Ruhların Kaçışı”nda kullanılan çay ögesi, Japon kültüründeki misafirperverlik ve huzur temalarını vurgular. Çay, bu filmde karakterin içsel yolculuğunu destekleyen bir araç olarak işlev görürken, aynı zamanda Japon kültürünün zarif yönlerini izleyiciye gösterir. Zen felsefesine bakıldığında, benzerlik veya bağlantı olduğunu hissettiren kavramlar farkındalık, geçicilik ve kabullenmedir. Bu kavramları ve misafirperverliği birleştiren bir Japonca ifade vardır: *Omotenashi*^v. *Omotenashi*, farkındalık ve misafirperverlik anlamına gelir (Akdaş, 2023: 41). “Japon kültürünü ve nezaketini yansıtan sıcak bir karşılama olarak tanımlanan *Omotenashi*, ev sahiplerine ve sağlayıcılara bağlı olarak farklı şekilde algılanır ve uygulanır.” (Morishita, 2021: 88). *Chihiro*'nun ruhlar dünyasında geçirdiği süre boyunca karşılaştığı zorluklar ve bu zorlukların üstesinden gelme süreci, onun kişisel gelişimini ve olgunlaşmasını sembolize eder. Çay, bu süreçte *Chihiro* için bir mola, bir rahatlama anı ve aynı zamanda bir bağlantı kurma aracıdır. Çayın sunumu ve içimi, Japonya'nın geleneksel misafirperverlik anlayışı olan *Omotenashi*'yi yansıtır. *Omotenashi*, sadece bir misafire hizmet etmek değil, aynı zamanda onların ihtiyaçlarını önceden tahmin edip karşılamak anlamına gelir. Bu, farkındalık ve misafirperverlik kavramlarının birleşimiyle tanımlanır.

Görsel 7. No-Face ve Zeniba (Yubaba'nın ikiz kız kardeşi) öğleden sonra çayında.

Ruhların Kaçışı (Spirited Away), Hayao Miyazaki'nin kültürel ve estetik derinliğiyle de dikkat çeken animasyon filmidir. Filmde çay, önemli bir kültürel öge olarak yer alırken, özellikle *Zeniba*'nın evinde geçen çay sahnesi, hem karakterlerin içsel durumlarını yansıtan hem de filmdeki temaları güçlendiren kritik anları temsil etmiştir. *Zeniba*'nın evindeki çay sahnesi, *Chihiro*'nun (Sen) mistik ve bilinmeyen bir dünyada kendini bulma yolculuğundaki dönüm noktalarından biridir. *Zeniba*, *Yubaba*'nın ikiz kardeşi ve aynı zamanda filmdeki bilgeliği ve huzur temsilcisidir. *Zeniba*'nın evinde geçen bu çay seremonisi, hem kültürel bir ritüel hem de bir geçiş anıdır. Çay, burada hem fiziksel hem de ruhsal bir rahatlama aracı olarak işlev görür. *Zeniba*'nın sakin ve huzurlu ev ortamı, *Chihiro*'nun içsel yolculuğunda bir sığınak ve rehberlik sağlar. Çay içme eylemi, *Zeniba*'nın misafirperverliğini ve *Chihiro*'ya karşı duyduğu güveni simgelerken, aynı zamanda *Zeniba*'nın bilgeliği ve içsel huzurunu da yansıtır. Ayrıca karakterler arasındaki ilişkileri güçlendiren bir anı temsil etmiştir.

“Komşum Totoro” (My Neighbor Totoro)

Miyazaki tarafından yazılıp yönetilmiş, 1988 Studio Ghibli yapımı bir Japon animasyon filmi olan “Komşum Totoro” (My Neighbor Totoro), 1950’lerde Japonya’da *Mei* ve *Satsuki* isimli çocukların üniversitede profesör olan babalarıyla birlikte, bir hastanede tedavi gören annelerine daha yakın olmak için bir köye taşınmasıyla başlar. Çok geçmeden küçük kardeş *Mei*, orman ruhlarını görür ve *Totoro* ile tanışır. İki kız kardeşin hayatı, annelerinin hastalığı, günlük olaylar, *Totoro* ve çeşitli orman ruhlarıyla birlikte değişik bir hal almaya başlar. Film fantastik anlatımı ve karakterleriyle oldukça dikkat çeker. Filmde çay sahnesi ile aile içindeki sıcaklık ve toplumsal bağları temsil edilir. Donuk’un (2011: 147, 168) belirttiği gibi, toplulukları meydana getiren temel birim ailelerdir. Aileler arasındaki ilişkiler ve bu ilişkilerin toplumsal düzeydeki yansımaları, o toplumun genel işleyiş biçimini, değer yargılarını ve kültürel normlarını anlamada kritik öneme sahiptir. Aile yapısının değişimi, toplumun genelindeki değişimlerin de bir göstergesidir. Bu nedenle, bir toplumu anlamak ve analiz etmek isteyen araştırmacılar için aile yapısının incelenmesi önemli bir yaklaşımdır. Çay içme sahneleri, çocukların ve yetişkinlerin bir araya geldiği samimi anları yansıtmış ve aile yapısını göstermiştir. Aynı zamanda filmdeki doğal ortamın bir parçası olarak rahatlatma ve huzuru simgelemiştir. Yönetmen *Hayao Miyazaki*, çayı Japon ev hayatını ve doğanın uyumunu gösteren bir araç olarak kullanmıştır.

Görsel 8. “Komşum Totoro”da aile üyelerinin bir arada olduğu çay içme anı.

Miyazaki’nin klasikleşmiş eserlerinden biri olan *Komşum Totoro*, Japon kültürünü ve doğa ile uyum temasını en iyi şekilde yansıtan animasyonlardan biridir. Film, çocukların doğayla ve çevreleriyle kurduğu bağları keşfederken, aynı zamanda aile ilişkilerini ve toplumsal değerleri de derinlemesine işlemiştir. Büyükanneyle gerçekleşen çay sahnesiyle hem Japon çay kültürünün hem de ailenin önemini vurgulanır. *Totoro*’nun mistik ve doğa ile iç içe dünyasında, çay içme ritüeli, büyükanneyle *Satsuki* ve *Mei* arasındaki samimiyeti ve sıcaklığı yansıtmış ve filmdeki aile temasını güçlendirmiştir. Büyükanne, çay içme eylemi aracılığıyla çocuklara hem sıcak bir karşılama sunmuş hem de onların evdeki rahatlık ve güven duygusunu pekiştirmiştir.

Filmdeki çay sahneleri, Japon kültüründeki misafirperverlik ve aile bağlarının önemini güçlendirmiştir. Çay, geleneksel olarak Japon kültüründe sosyal bir bağ kurma ve topluluk oluşturma aracı olarak görülür. Büyükanneyle yapılan çay içme esnasındaki anları, bu kültürel değerlerin bir yansımasıdır. Ayrıca bu anlar, filmin pastoral atmosferiyle uyum sağlar ve doğayla iç içe bir yaşam tarzını temsil eder. Çay, bu bağlamda doğanın huzurunu ve sakinliğini yansıtır, bu da izleyicilere doğa ile uyum içinde olmanın değerini gösterir. Büyükanneyle yapılan içten sohbetler, filmdeki doğal güzelliklerle birleşerek, Japon kırsal yaşamının ve doğayla uyumun estetik bir temsili haline gelir.

“Rüzgar Yükseliyor” (The Wind Rises)

Hayao Miyazaki'nin “Rüzgâr Yükseliyor” (The Wind Rises, 2013), filmi, Japonya'nın tarihî ve kültürel bağlamında önemli bir yere sahiptir. Özellikle I. Dünya Savaşı ve Japonya'nın havacılık tarihi üzerine odaklanmaktadır. Film, mühendis *Jiro Horikoshi*'nin hayatını ve hayallerini merkezine alırken, romantik bir ilişkiyi işler. *Jiro* ve *Naoko*'nun çay sahneleri, filmde hem kültürel hem de duygusal bir bağ kurar. Karakterlerin içsel dünyalarını ve ilişkilerini yansıtır.

Jiro ve *Naoko*'nun çay sahneleri, filmdeki ilişkilerinin ve duygusal bağlarının derinleştiği anlar olarak öne çıkar. Çay, burada iki karakterin birbirleriyle olan ilişkilerini güçlendiren ve samimi bir bağ kurmalarına yardımcı olan bir öğedir. Çay içme eylemi, *Jiro* ve *Naoko*'nun birbirlerine duyduğu güveni ve sevgiyi ifade eder. Çay, bu anlarda bir sakinlik ve rahatlama aracı olarak işlev görür, iki karakterin stresli ve zorlu anlarda bir araya gelmelerine olanak tanır. Bu içsel sohbetler ve paylaşılan çay, aralarındaki duygusal bağın güçlenmesine katkıda bulunur ve ilişkilerinin derinliğini artırır.

Görsel 9. *Jiro* ve *Naoko*'nun çay içme eylemi.

Naoko'nun sağlık sorunları ve *Jiro*'nun iş yükü arasında geçen çay sahnesinde, karakterlerin karşılaştığı zorluklara rağmen sosyal ilişkilerini sürdürme çabası gösterilir. Çay, bu anlarda bir tür sığınak ve destek aracı olarak görülür. *Jiro*, *Naoko*'nun yanındayken çay içme eylemi, onun için bir rahatlama ve dinlenme anıdır. *Naoko*'nun sağlık durumu, çay içme anlarında daha belirgin hale gelir ve bu anlar, *Jiro*'nun sevgisini ve destekleyici rolünü vurgular.

Görsel 10. “The Wind Rises” filminden örnek bir çay sahnesi

Çay sahneleri, aynı zamanda Japon çay kültürünün filmdeki yansımalarını da gösterir. Çay içme esnaslarında ev sahibi ve misafirlerin bir arada olmasıyla geleneksel bir alan yaratılır. Ev sahibi ve misafirlerin bu “karşılıklılığı” aynı zamanda “ev sahipleri ve misafirlerin birliği” olarak da adlandırılır. (Ota vd., 2017). Japon çay kültürü, misafirperverlik ve samimiyeti simgelerken, bu kültürel ritüel, *Jiro* ve *Naoko*'nun ilişkilerini derinleştiren bir unsur olarak öne çıkar. Çay içme ritüeli, karakterlerin arasındaki

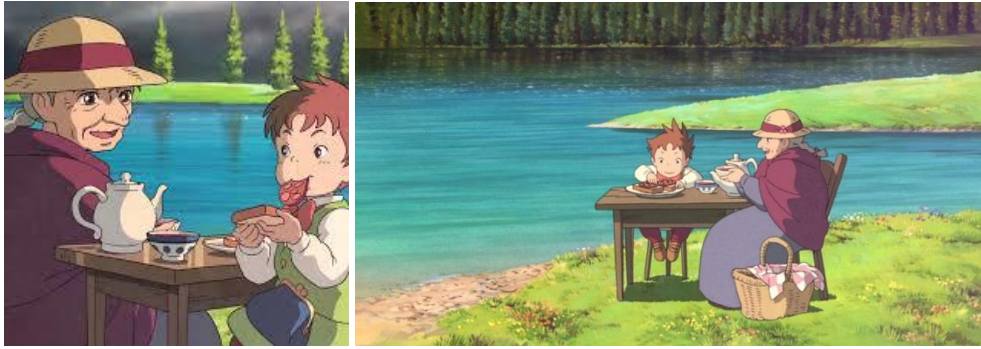

ilişkiyi daha anlamlı ve samimi hale getirir. Bu kültürel bağlam, filmdeki diğer karakterlerle olan ilişkilerde de kendini gösterir, böylece çay, hem kültürel bir bağ hem de duygusal bir destek aracı olarak işlev görür. *Jiro* ve *Naoko*'nun çay sahneleri, filmdeki estetik ve anlatı unsurlarıyla da uyumlu bir şekilde tasvir edilmiştir.

“Yürüyen Şato” (Howl’s Moving Castle, Hauru no Ugoku Shiro)

Studio Ghibli'nin ünlü yönetmeni *Hayao Miyazaki* tarafından yönetilen ve 2004 yılında yayımlanan bir animasyon filmidir. Filmin hikâyesinde, *Sophi* isimli karakter, yaşlı bir kadına dönüştürüldükten sonra *Howl*'un şatosuna sığınır. Burada *Howl*, yardımcısı *Markl* ve *Calcifer* ile tanışır. *Sophie*, şatoda temizlik yapmaya başlar ve zamanla *Howl*'un kalbindeki kırgınlıkları ve korkuları keşfeder. *Howl*, savaşa ve kötü büyücülere karşı mücadele ederken *Sophie* de ona destek olur. Hikâye boyunca, *Sophie*'nin cesareti ve sevgisi, *Howl*'un karanlık büyüsünü ve kendi lanetini kırmasına yardımcı olur.

Anime de kullanılan çay tasvirleri, karakterler arasındaki ilişkilerin ve duygusal durumların bir yansıması olarak işlenmiştir. Çay ögesi, filmdeki fantastik ve gerçekçi öğeler arasında bir köprü kurar, aynı zamanda karakterlerin arasındaki samimiyeti ve huzuru artıran bir unsur olarak işlev görür. *Sophie* ve *Howl* arasındaki sahnelerde, çay içme ritüeli, iki karakterin birbirine daha yakın hissetmesini sağlamıştır. “Yürüyen Şato” (*Howl’s Moving Castle*)’ın büyüdü ve kaotik dünyasında, çay sahneleri genellikle sakinleştirici ve rahatlatıcı bir atmosfer yaratır. Çay içme anları, karakterlerin dinlenme ve düşünme fırsatı bulduğu anlar olarak ön plana çıkar. Bu, izleyiciye de bir mola hissi verir ve filmin temposunu dengeler.

Görsel 11. “Howl’s Moving Castle” filminden çay içme anları.

Howl’s Moving Castle'da yemek içeren sadece birkaç sahne olmasına rağmen, *Miyazaki* bu sahneleri önemli kılmıştır. Filmde, yemek ve içmek *Sophie*'nin film boyunca tanıştığı karakterlerle büyüyen ilişkilerini sembolize etmek için kullanılır (URL 7). Ayrıca kahvaltı masasının görüldüğü detayda tüm aile orada olmadan yemek yememektedir. Japon kültüründe aile, toplumsal yapı ve günlük yaşam açısından büyük önem taşır. Ailenin bir arada olması önemlidir. Aile değerleri ve ilişkileri, Japon toplumunun temellerinden biridir ve tarih boyunca çeşitli değişikliklere uğramış olsa da, birçok gelenek ve norm hala korunmaktadır. *Miyazaki* bu sahnede geleneksel aile yapısına bir gönderme yapmıştır. Çay sahneleri, hem geleneksel Japon kültürünü hem de filmin doğa ve insan ilişkileri üzerine kurulu anlatısını yansıtır. Gösterilen sahnelerdeki sakin atmosfer, filmin genel doğa temasıyla örtüşür ve izleyicilere doğayla uyum içinde olmanın, basit anların tadını çıkarmanın önemini hatırlatır.

Studio Ghibli filmleri, ayrıntılara verilen önemle bilinir. Çayın hazırlanışı, servis edilişi ve içilmesi gibi detaylar, filmin genel görsel zenginliğini ve karakterlerin günlük yaşamındaki önemi vurgular. Çay, aynı zamanda karakterlerin geçmişlerini ve anılarını paylaşmaları için bir araçtır. Çay içme anları, karakterlerin kişisel hikâyelerini ve duygusal bağlarını izleyiciyle paylaşmaları için bir zemin hazırlar. Bu, karakter derinliğini ve filmin duygusal katmanlarını artırır.

Sonuç

Kültürel bir unsur olan çay, her kültürde önemli bir role sahiptir. Çay demlemeden tüketime kadar olan deneyim her kültürde farklıdır. Aynı zamanda çay deneyiminin bir parçası olan çay ekipmanları ve hatta tüketilen çay türü bile kültürleri yansıtacak şekilde farklılık gösterir. Çay, kültürel bir bağlamda bakıldığında sosyal bir deneyimdir (Akdaş, 2023: 74). Japon kültürünün estetik yönleri özellikle çay hazırlanışı ve sunumuyla başlamıştır. Genel olarak sade bir yaklaşım benimsenir. Bu sadelik, Japon estetik anlayışında önemli bir yer tutar ve “azın çok olduğu” fikrini vurgular. Doğallık yani çayın yapıldığı kaplar, kullanılan malzemeler ve ritüelin doğallığı, Japon kültüründe doğaya olan saygıyı ve doğallığın güzelliğini simgeler. Bu estetik yön, doğanın kusursuzluğunu kabul etmek ve onunla uyum içinde olmayı ifade eder. Kusurluluğun Güzelliği (Wabi-Sabi), çayın sunumu sırasında kullanılan eski, pürüzlü veya kusurlu nesnelere, Japon estetiğinde kusurluluğun ve geçiciliğin güzelliğini yansıtır. Bu, hayatın geçici doğasını ve her anın değerini vurgulayan bir anlayıştır. Animeler de çay içme sahneleri üzerinden Japon kültürünün geleneklerini, felsefi düşünceleri ve estetik değerlerini ifade etmede önemli bir araç olarak öne çıkar. Kültürel bir bağ kurma, doğayla uyum içinde olma ve anın tadını çıkarma mesajlarını estetik bir bütünlük içinde gösterir. Çay, animasyon eserlerinde sadece bir içecek olarak değil, aynı zamanda kültürel ve toplumsal bağları güçlendiren, karakter davranışlarını ve geleneksel ritüelleri yaşatan bir öğe olarak kullanılır. Çay sahneleri, karakterlerin kişisel gelişimlerini ve sosyal etkileşimlerini yansıtırken, Japon kültürünün zarif yönlerini izleyiciye aktarır. Çayın animelerdeki kullanımı, hem geleneksel Japon çay kültürünü hem de modern toplumsal değerleri bir arada tutarak, kültürel mirası yaşatır ve global izleyici kitlesine tanıtır.

Animelerde gösterilen çay sahneleri, Japon kültürünün sanatsal ve kültürel yönlerini derinlemesine ifade eder. Japon estetiğinin temel ilkelerini somut bir şekilde yansıtır. Çayın hazırlanışı ve sunumundaki titizlik, Japon sanatında sadelik ve zarafet gibi önemli kavramları animeler de vurgular. Çay seremonisinin ritüelize edilmiş hareketleri, Japon kültüründeki dikkatli el işçiliğini ve ince sanatsal detaylara verilen önemi gösterir. Ayrıca, çay odasının dekorasyonu, kullanılan objeler ve atmosfer, Japon sanatının doğaya saygı, denge ve uyum gibi estetik değerlerini görsel olarak ortaya koyar. Çay sahneleri ile çay içme ritüelinin estetik değerlerini ve sosyal anlamını izleyicilere aktarmıştır. Aynı zamanda Japon çay kültürü, misafirperverlik, toplumsal bağların güçlendirilmesi ve içsel huzurun sağlanması gibi temalar etrafında şekillenir. Animeler de bu temaların görsel ve duygusal bir yansıması olarak işlev görmüştür. Çay sahneleri, karakterlerin arasındaki ilişkileri güçlendirirken, Japon kültürünün zarif yönlerini ve geleneksel ritüellerini modern bir bağlamda yaşatır. Bu bağlamda çay, animasyonun sanatsal değerlerini ve kültürel temsilini artıran önemli bir unsurdur. Çayın animelerdeki geleceği, Japon çay kültürünün evrimi ve global kültürel alışverişle şekillenecektir. Çay, modern animasyonlarda yeni ve yaratıcı yollarla kullanılabilir. Çay içme ritüelleri, animasyon yapımlarında daha fazla kültürel çeşitlilik ve deneysel anlatım biçimleri ile işlenebilir. Ayrıca, çayın sosyal ve estetik değerleri, gelecekteki animasyon projelerinde karakter gelişimi ve hikâye anlatımı açısından daha fazla ön planda olabilir. Çayın animasyonlarda anlamlı bir şekilde kullanılmasını sağlarken, Japon kültürünün ve kültürel etkileşimlerindeki roller daha da arttırılacaktır.

Hayao Miyazaki'nin animelerinde çay, Japon kültürünü somut bir şekilde yansıtan önemli örnekler sunmuştur. **Ruhların Kaçışı:** Çay, Chihiro'nun ruhlar dünyasındaki keşif yolculuğunda önemli bir semboldür. Yubaba'nın kapalı çay evinde çay, mistik bir ritüelin parçası olarak görülmüş ve karakterlerin geleneksel Japon kültürüne olan bağlılıklarını ve bu kültürün doğayla uyumlu yaşam anlayışını yansıtmıştır. Çay içme ve hazırlama süreçlerinde Chihiro'nun yabancı dünyada geçirdiği zamanın ve karşılaştığı zorlukların atmosferini göstermiştir. **Komşum Totoro:** Filmde, çay, aile içindeki sıcaklığı ve birlikteliği temsil etmiştir. Çayın Japon kültüründeki samimiyet ve sosyal bağları güçlendiren rolünü gösterilmiştir. **Yürüyen Şato:** Filmde çay, hem günlük yaşamın bir parçası hem de karakterlerin ilişkilerini ve ruh hallerini yansıtan bir sembol olarak kullanılmıştır. Ayrıca şatonun içerisindeki çay köşeleri, mekânda sıcak ve ılımlı bir hava yaratarak, Japon kültüründeki konukseverliği ve toplumsal ilişkileri simgelemiştir. **Rüzgâr Yükseliyor:** Çay sahneleri, filmde hem Japon kültürünün geleneksel yönlerini hem

de karakterlerin içsel dünyalarını yansıtmıştır. Örneğin, ana karakter Jiro'nun çay içtiği sahneler, onun huzur bulduğu, düşünceleriyle baş başa kaldığı anları temsil etmiştir. Çay, bu sahnelerde hem bir günlük ritüel hem de Jiro'nun yaratıcılığını ve hayallerini destekleyen bir öge olarak öne çıkmıştır. Çay sahneleri, animede Japon kültürünün estetik değerlerini ve toplumsal bağlarını simgelerken, aynı zamanda Jiro'nun içsel yolculuğunu ve yaşam felsefesini de vurgulamıştır.

Sonuç olarak, Miyazaki örnekleri ve birçok anime örneğinde görüldüğü üzere çay ögesi, Japon kültürünü yansıtmada kullanılan önemli bir detay olmuştur. Çay sahneleri, kültürel mirası yaşatırken sanatsal ve kültürel bağları güçlendirmiştir. Bu sahneler, Japon estetik anlayışını ve toplumsal değerleri izleyiciye aktararak kültürel köprüler kurmuştur. Gelecekte animasyonlarda çayın kullanımı, bu kültürel ve estetik değerlerin daha da derinleştirilmesini ve yaratıcı anlatım biçimlerinin keşfedilmesini sağlayacaktır. Çay, animasyonların kültürel anlayışları artırma ve kültürel bağlantıları güçlenmesine olanak sağlayan bir sanat formu olarak kalacaktır.

ⁱ Keiko (稽古): Düzenli yapılan ve tekrara dayanan ustadan çırağa öğretilen öğretilerdeki pratik, tekrar eden alıştırma anlamına gelir ve uygulama tarafı baskındır.

ⁱⁱ Chaji terimi; "Çay şeyi" olarak tercüme edilir ve bugün resmi bir çay toplantısı için kullanılan terimdir. Ancak Chakai 茶会 teriminin 400 yıl önce kullanıldığı düşünülmektedir. "Çay toplanması" anlamına gelen Chakai, günümüzde genellikle tatlı ve bir kâse ince çaydan oluşan resmi olmayan bir çay toplama için kullanılmaktadır.

ⁱⁱⁱ *Shōgi*: Japon satranç veya kumandanlar oyunu olarak da bilinir. Taşları ele geçiren oyuncunun bu taşları kendi tarafında oyuna yeniden sokmasına izin veren satranç çeşitlerinin en eskisidir.

^{iv} "Houjicha çayı"; Kyoto'da üretilen Japonların meşhur kavrulmuş yeşil çayıdır.

^v Omotenashi: Misafir ağırlama kültürü "motenasu" fiil kökünden türetilmiştir. Misafirperverlik anlamına gelir.

Kaynakça

- Ali, A., Anwar, R., Hassan, O. H. and Kamarun, H. R. (2013) Significance of Japanese Tea Ceremony Values with Ceramic Art Interpretation. Electronic Proceedings of the Procedia Social and Behavioral Sciences 106. Fourth International Conference on New Horizons in Education. pp: 2390-2396. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042813048969> (05.07.2024)
- Akdaş, M. (2023). A Study Of Comparative Experience Design: Service And Product Design Of Turkish Tea And Japanese Green Tea Cultures, Thesis for the Master's Program in Design Studies, İzmir: İzmir University of Economics.
- Amit, R. (2012). On The Structure Of Contemporary Japanese Aesthetics, Philosophy East and West, Vol. 62, No. 2, pp. 174-185, University of Hawai'i Press, <https://www.jstor.org/stable/41426844>, (26.07.2024).
- Anderson, J. L. (1987). Japanese Tea Ritual: Religion in Practice, New Series, Vol. 22, No. 3, pp. 475-498, Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland. (26.07.2024).
- Corbett, R. (2024). Women and Tea Culture in Early Modern Japan, Cultivating Femininity, University of Hawai'i Press, <https://www.jstor.org/stable/j.ctv3zp062.5>. (18.07.2024).
- Çifçi A. G. (2023). Günümüz Seramik Sanatında Hayvansal Çaydanlıklar ve Kişisel Uygulamalar, Yüksek Lisans Tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi.

- Donuk, A. (2011). Çeşitli Topluluklarda ve Eski Türklerde Aile. *Tarih Dergisi* (33): 147-168.
- Duman, M. (2017). *Çay Kitabı*. 3rd edition. İstanbul Kitabevi.
- Erke, E. (2019). *Çay*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kakuzo, O. (2024). *Çay Kitabı*, İstanbul: Tokyo Manga.
- Kato, H., Hori, M. (1986). Characteristics of Theories of Japanese Culture, *Review of Japanese Culture and Society*, Vol. 1, No. 1, pp. 62-71, University of Hawai'i Press on behalf of Josai University Educational Corporation, <https://www.jstor.org/stable/42800066>, (20.07.2024).
- Kato, E. (2009) Can Tea Save Non-warriors and Women? The Japanese Tea Ceremony as an Empowering Public Sphere. *Internationale Asien Forum*, Vol. 40(1-2).
- Klicković, D. (2014), Zen Buddhism as a Discourse of Enlightenment. In B. Dimitrijević (Ed.), *Language, literature, discourse*, 53-62, Niš: Faculty of Philosophy, University of Niš. UDC 244.82:165]:81'42
- Kozyra, A. (2015). The Oneness of Zen and The Way of Tea in The Zen Tea Record (Zencharoku), *Uniwersytet Warszawski: Wydział Orientalistyczny, Analecta Nipponica*, p.21-42.
- Kurt, T. (2020). *Dünyada Çay Kültürü ve Seramik Çay Kapları*, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Maksimovich, M., Blagoevich, M. (2024). *Zen Buddhism in Tradition, Culture and Society of Japan*, Institute of Social Sciences, Belgrad: Serbia.
- Mitchnick, E. (2012, March). Chaji - A Formal Tea Gathering. Available at: <https://najga.org/reference/chaji-formal-tea-gathering/>
- Morishita, S. (2021). What is Omotenashi? A Comparative Analysis with Service and Hospitality in the Japanese Lodging Industry. *Journal of Advanced Management Science*. Vol. v9(4).
- Nishimura, M., Otsuki, Y., Shinohara, H., Okamoto, H. , Miyake, M., Miyajima, J., Kumano, H., Hino, Y., Sato, M. (2010). *Tea in the Historical Context of East Asia: Cultural Interactions across Borders*, Kansai University Institutional Repository.
- Reimertz, S. (1999). *Çayın Kültür Tarihi*. 1st edition. Dost Yayınevi.
- Trevisanato, S. I. and Kim, Y.-I. (2000). *Tea and Health*. *Nutrition Reviews*. Vol. 58(1). pp. 10.
- Sharf, H.R. (1993), *The Zen of Japanese Nationalism*, *History of Religions*, 33(1), 1-43 available at: [http://links.jstor.org/sici?sici=0018-2710\(199308\)33:12.0.CO](http://links.jstor.org/sici?sici=0018-2710(199308)33:12.0.CO), (25.08.2024).
- Sicim Kaplan, E. (2023). Pan-Asyaçılık: Okakura Tenshin (Kakuzō) ve Asya Algısı, *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, History Studies*, 15/4, Kasım 2023, s. 759-774.
- Okamoto, M. (2021). *KAISEKI (懐石)(CHAJI ②)*. [Online] Available at: <https://maiko.com/travel/culture-in-japan/tea-ceremony/kaiseki-懐石chaji-②/> (Accessed: 15 December 2022).
- Ota, T., Takeda, T., Lu, X., Kida, N., Hara, T., Goto, A. (2017). *Study of the Effects of Japanese Tea Ceremony Will Give the Peace of Mind to Guests*. *Lecture Notes in Computer Science*. Vol. 10286.
- Varley, P., Isao, K. (1989). *Tea In Japan Essays On The History Of Chanoyu*, University of Hawaii Press: USA.
- Visnjić-Zizović, C. (2019), "Zen sword: the influence of Zen Buddhism on Japanese swordsmanship", *The annals of the Faculty of Philology*, XXXI (I), 399,423, <https://doi.org/10.18485/analiff>. (25.08.2024).

İnternet Kaynakları

URL 1: https://www.worldhistory.org/Japanese_Tea_Ceremony/

URL 2: <https://www.japan-guide.com/e/e2096.html>

URL 3: <https://senbirdtea.com/blogs/japan-culture/the-meaning-of-ichigo-ichie-making-the-most-of-every-moment?srltid=AfmBOopI77oGXIVyrCWFMYudmiP7xWP3-1HC5vJ5Ft78OYdhGI5Mv9JR>

URL 4: <https://www.animefeminist.com/adhd-as-investigation-how-hyoukas-chitanda-carves-space-for-herself-as-a-leader/>

URL 5: <https://www.epicdope.com/is-fruits-basket-good-a-review/>

URL 6: <https://thequotorium.wordpress.com/2020/04/21/quotorium-reviews-march-comes-in-like-a-lion-themes-and-thoughts/>

URL 7: <https://geektyrant.com/news/hayao-miyazaki-film-food-part-four-howls-moving-castle>

Görsel Kaynaklar

Görsel 1:

https://www.jstor.org/stable/community.24903985?searchText=Tea+Scenes&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3DTea%2BScenes%26so%3Drel&ab_segments=0%2Fbasic_image_search%2Fcontrol&refreqid=fastly-default%3Ac2713f9c13955fceaaf97e0705ef7d5e

Görsel 2:

https://www.jstor.org/stable/community.24570642?searchText=&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3DTea%2BScenes%26so%3Drel&ab_segments=0%2Fbasic_image_search%2Fcontrol&searchKey=&refreqid=fastly-default%3Ad356d69c0109e3b0ce591190795b48e2

Görsel 3: <https://www.epicdope.com/is-fruits-basket-good-a-review/>

Görsel 4: <https://infinitemirai.wordpress.com/2022/11/14/yuru-camp%E2%96%B3-movie-an-anime-film-review-reflection-and-full-recommendation-remarks-on-reconciling-agency-and-responsibility-in-adulthood/>

Görsel 5: "Yuru Camp" anime dizisinden ekran görüntüleri.

Görsel 6: "Yuru Camp" anime dizisinden ekran görüntüsü.

Görsel 7: <https://www.vice.com/en/article/ezq9ek/in-jiufen-you-can-eat-your-way-through-a-miyazaki-film>

Görsel 8: "Komşum Totoro" anime filminden ekran görüntüsü.

Görsel 9:

https://www.reddit.com/r/ghibli/comments/tb8fch/just_finished_the_movie_and_i_was_furious_the/

Görsel

10:

https://gkids.com/films/the-wind-rises/?utm_source=gkids&utm_medium=social&utm_campaign=gkidspromo

Görsel 11: <https://tr.pinterest.com/pin/20336635811493262/>

<https://tr.pinterest.com/pin/213006257370348584/>